

**KADINA YÖNELİK
ŞİDDET ve AİLE İÇİ
ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ
ÇALIŞTAYI RAPORU**

KADEM
KADIN ve DEMOKRASİ DERNEĞİ

**KASIM 2014
İSTANBUL**

KADIN VE DEMOKRASİ DERNEĞİ

Raporun hazırlanmasında, KADEM Hukuk Komisyonu Başkanı, sonuç raportörü Av. Betül A. Yanılmaz, KADEM Hukuk Komisyonu Üyeleri Av. Esra Hatipođlu, Av. Helin Görgül, Av. Işıl İlgin Oktay, Av. Özlem Koçaksüren, Av. Pınar Kandemir Hacıbekaşoğlu başta olmak üzere, çalışmaya katılan ve raporun hazırlanması aşamasında tavsiye, görüş ve önerilerini beyan eden Av. Kezban Hatemi, Av. Fatma Benli, Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği (AK-DER), Uluslararası Kadın ve Aile Derneği (UKADER), Hukukçu Hanımlar Derneği, İstanbul Kadın Platformu (İKAP), Başkent Kadın Platformu Derneği, MEDYASOFA, Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı (HEKVA), Kadın Yönetici ve Kadın Çalışanlar Dayanışma Derneği (KAYÇAD) ve İstanbul Kadın ve Kadın Kuruluşları Derneği (İKADDER)'e teşekkür ederiz.

Raportör: Av. Betül ALTINSOY YANILMAZ

Editör: Rabia ÖTER CANDAN

KADEM

KASIM 2014 /İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	2
I- KISA TARİHÇE	4
A. İstanbul Sözleşmesi	5
B. Uluslararası Düzenlemelerin İç Hukuka Yansıması	6
II- İSTANBUL SÖZLEŞMESİ İLE 6284 SAYILI KANUN VE SAİR YASAL MEVZUATIN KARŞILAŞTIRILMASI	8
A. Amaç ve Kapsam	
B. Tanımlar	9
C. Sözleşmeye Taraf Devletlerin Yükümlülükleri	11
i. Genel Yükümlülükler	
ii. Önleme Yükümlülüğü	14
iii. Koruma ve Destek Yükümlülüğü	16
iv. Mağdura Yeterli ve Etkili Yasal Başvuru Yollarının Sağlanması / Failin Cezalandırılması	19
v. Göç ve Sığınmacılara İlişkin Özel Yükümlülükler	25
III- “KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE İSTANBUL SÖZLEŞMESİ” ÇALIŞTAYI KONUSU BAŞLIKLARI VE GENEL DEĞERLENDİRME	27
A. Yasal Mevzuat Hakkında Tespit ve Önerilerimiz	28
i. 6284 Sayılı Kanuna İlişkin Değerlendirme ve Öneriler	
ii. Diğer Yasal Mevzuata İlişkin Değerlendirme ve Öneriler	29
B. Uygulamaya Dair Tespit ve Önerilerimiz	31
C. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) Hakkında Tespit ve Önerilerimiz	33
IV- EK- 1: İstanbul Sözleşmesi İle 6284 Sayılı Kanun Ve İlgili Sair Mevzuat Karşılaştırma Tablosu	35

ÖNSÖZ

“Kadına yönelik şiddet” ve özelde “aile içi şiddet”; boyutları, türleri ve farklılıkları ne olursa olsun, bölge ve coğrafya ayırt etmeksizin tüm dünyada kadınların karşı karşıya kaldıkları ortak bir sorundur. Toplumsal bir olgu olan kadına yönelik şiddet, temelde kadın-erkek arasındaki güç ilişkisinden kaynaklı kadın mağduriyetine dayanan bir insan hakları ihlalidir.

Ülkemizde kadına yönelik şiddete ilişkin gerekli mevzuatlar, yasal düzenlemeler ve uygulamalarda iyileştirmeler yetkili kurumlarca gerçekleştirilmekte, ancak şiddetin boyutları her geçen gün artmaya devam etmektedir. İlk imzayı Türkiye'nin attığı ve Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe konulan “**Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi**”, diğer adıyla “**İstanbul Sözleşmesi**”, kadına yönelik şiddeti önlemede ülkemiz adına yeni bir sürecin kapılarını açmıştır.

İstanbul Sözleşmesi dikkate alındığında, yetkili kurumlar tarafından kurumsal düzeyde ortaya konulan çaba ve bu hususta alınan inisiyatiflerin yanı sıra, bu uygulamaların pratik düzeyde hayata geçirilmesi, kadınların yaşam mücadelesini kolaylaştırıcı bu yasal düzenlemelere ilişkin olarak toplumun bilinçlendirilmesi ve şiddete karşı hassasiyetle gösterilmesi gereken tavır ve duruşun ikamı için, sivil toplum örgütlerine ciddi bir görev düşmektedir. Kadın ve Demokrasi Derneği olarak, bu görev bilinciyle, 30 Eylül 2014 tarihinde, 6284 sayılı “Ailenin korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ve “İstanbul Sözleşmesi” dikkate alınarak, şiddetin hukuki ve toplumsal boyutunun ele alındığı ve kadına yönelik şiddet alanında çalışan çok sayıda sivil toplum örgütünün müdahil olduğu “**Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı**” düzenlenmiştir.

Çalıştayda, İstanbul Sözleşmesi'nde zikredilen maddelerin geniş çaplı bir değerlendirilmesi yapılmakla birlikte, çalıştayın ardından KADEM Hukuk Komisyonu tarafından titizlikle yapılan çalışmalar sonucunda, sözleşmeye ilişkin olarak düzenlenen çalıştaya katılım gösteren sivil toplum örgütlerinin tavsiye, görüş ve önerilerinin bulunduğu, “**Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı Sonuç Raporu**” hazırlanmıştır. Raporun, kadına yönelik şiddetle mücadelede, şiddet mağduru kadınların hayatlarını kolaylaştıracak yasal ve hukuki düzenlemelere önemli katkı sağlayacağına inanarak, raporu yetkili birimlerin ve kamuoyunun ilgi ve dikkatine sunar, çalışmada katkı sağlayan tüm taraflara şükranlarımı arz ederim.

Kadın ve Demokrasi Derneği Başkanı
Yrd. Doç. Dr. E. Sare Aydın Yılmaz

GİRİŞ

Şiddet, faili ve mağduru sürekli değişkenlik gösterse de günümüzün esaslı problemlerinden birini teşkil etmektedir. Özel olarak kadına yönelik şiddet olgusu incelendiğinde ise; dünyada şiddet nedeniyle hayatını kaybeden 15 - 44 yaş grubundaki kadınların sayısının; kanser, sıtma, trafik kazası ve savaşlar nedeniyle ölen kadınların sayısından daha fazla olmasını dikkate alarak, bu durumu Dünya Sağlık Örgütü'nün "salgın düzeyinde bir kamu sağlığı sorunu" olarak tanımladığını, boyutları vahim neticeler arz eden, özel olarak mücadele edilmesi ve başa çıkılması gereken bir problemle karşı karşıya olduğumuzu görmekteyiz.

Kadına yönelik şiddet olgusu, yalnız belirli bir bölge, çevre yahut ülkeye hasredilemeyecek kadar geniş ve evrensel bir sorun olarak tezahür etmektedir. Uluslararası araştırma kurumlarının konu hakkındaki sayısız araştırma ve verileri, söz konusu problemin ne kadar yaygın ve giderek sınır tanımaz boyutlarda olduğunu her geçen gün göstermektedir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2009 yılında yapılan *Aile İçi Şiddet Araştırması*'ndaki veriler de, ülkemiz açısından problemin boyutlarını göstermesi noktasında önemlidir. Buna göre; Türkiye genelinde, yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu kişi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını söyleyen kadınların oranı, yüzde 39,3'tür. Son 12 ay içinde fiziksel şiddete uğradığını belirten kadın oranı ise, yüzde 9,9'dur. Aynı araştırmaya göre, yaşamının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı, yüzde 15,3 iken, son 12 ay içinde bu oran yüzde 7'dir.¹

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) olarak, "Kadın Yasal Haklar Eğitimi" çerçevesinde birçok ilde kadınlarla birebir görüşmeler ve eğitimler gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimler sırasında da, problemin süreklilik arz eden bir şekilde vahim boyutlarıyla devam ettiğine ilişkin tespitlerimiz olmuştur. (KADEM) Kadın ve Demokrasi Derneği'nin Türkiye'nin 26 ilinde, toplam 5036 kadın üzerinde gerçekleştirdiği araştırma verilerine göre, kadınların yüzde 7'si son bir yıl içinde telefonla taciz edilmiş, yüzde 4'ü sözlü sataşma veya tehdide maruz kalmış, yüzde 2'ye yakın bir kısmı fiili olarak dövülmüş veya yaralanmış, yüzde 1'i ise cinsel tacize uğramıştır. Bu verilere göre kadınların yüzde 13'ünü aşkın bir kesimi son bir yıl içinde şu ya da bu biçimde şiddete maruz kalmıştır.²

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) olarak, bu yakıcı sorunu ilk elde 21.02.2014 tarihinde gerçekleştirdiğimiz "Kadın Konukları Çalıştayı" ile ele aldık. Bu çalışmaya, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bakan Eski Yardımcısı Prof. Dr. Aşkın ASAN, bakanlığın bünyesindeki konu ile ilgili alanında uzman kişiler, kadın konukevi müdürleri, ŞÖNİM yetkilileri, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, yerel yönetimler, araştırmacı-gazeteci-yazarlar ve konuya duyarlılık gösteren özel sektör temsilcileri katılım sağlayarak, gerek kadına yönelik şiddetin boyutları, gerek çözüm önerileri üzerine bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Konu üzerinde araştırma ve raporlama çalışmalarına aralıksız devam eden Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM), ikinci adım olarak "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı"nı 30.09.2014 tarihinde gerçekleştirmiştir. Çalıştay, "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi", diğer adıyla İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı "Ailenin korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun"un hukuki ve toplumsal boyutunun tartışılması amacıyla, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanun kapsamında çalışmalar yürüten yetkili kurumların temsilcileri, akademisyenler, STK'lar, uzman psikolog-pedagoglar ve KADEM'in Hukuk Komisyonu'ndan avukatların katılımıyla İstanbul'da düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere; Uluslararası hukukta, kadına yönelik şiddeti önlemede Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 30 Nisan 2002 tarihli "Kadınların Şiddete Karşı Korunması"na ilişkin tavsiye kararı, 7

1. Henrica Jansen, İlknur Yüksel ve Pelin Çağatay, "Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı", Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009, s. 46-52.

2. Havva Çaha, E. Sare Aydın ve Ömer Çaha, Değişen Türkiye'de Kadın, Kadın ve Demokrasi Derneği, 2014, s. 236.

Nisan 2011 yılında genişletilerek ve güncelleştirilerek bir sözleşme halini almış, Mayıs 2011’de imzaya açılmış ve sözleşmeyi imzalayan ilk ülke Türkiye olmuştur. “*Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*” adıyla bilinen sözleşme, İstanbul’da imzalanarak “İstanbul Sözleşmesi” adını almıştır.

Çalıştayda aşağıdaki konu başlıkları çerçevesinde sunumlar ve yuvarlak masa müzakereleri yapılmıştır.

- **Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesinin Kapsamı ve İçeriği**
- **İstanbul Sözleşmenin Taraf Devletlere Getirdiği Yükümlülükler ve İzlenecek Politikalar**
- **İstanbul Sözleşmesinin Şiddet Gören Kadınlara Yönelik Getirdiği Çözümler**
- **İstanbul Sözleşmesinin Cezai ve Hukuki Yaptırım Boyutunun Tartışılması**
- **İstanbul Sözleşmesine göre Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede STK’ların Rolü**

İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı’nda, Aile ve Sosyal politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürü Sn. Gülser Ustaoglu, Bakanlığın İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanuna ilişkin olarak, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, mevzuat çalışmaları ve şiddet mağduru kadınlara sunulan hizmet ve uygulamalar çerçevesinde sunum gerçekleştirmiştir. Çalıştaya teşrif eden Sn. Av. Kezban Hatemi, 6284 sayılı kanunun ve İstanbul Sözleşmesi’nin hukuki ve topluma bakan boyutunu somut örneklerle ortaya koyarak, adaletin tesisinde dikkat edilecek kıstasların altını çizmiştir.

Ayrıca, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, ŞÖNİM, KEFEK, Emniyet Genel Müdürlüğü ve kadın odaklı çalışan STK temsilcileriyle, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanun kapsamında kadına yönelik şiddete karşı yürütülen çalışmalar ve uygulama alanları üzerinde durulmuştur.

İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı, yuvarlak masa müzakerelerinin ardından Kemerburgaz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Sn. Prof. Dr. Şükran Şıpka’nın İstanbul Sözleşmesine ve 6284 sayılı kanuna ilişkin konuşması ile son bulmuştur.

Bu bilgiler ışığında, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) olarak “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı” raporunu kamuoyunun ilgi ve dikkatine sunuyoruz. Bu rapordaki değerlendirme ve yorumların, tüm yıkıcılığı ile devam eden kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasına ilişkin mücadelede etkin ve faydalı olmasını temenni ediyoruz.

I. KISA TARİHÇE

Türk hukukunda kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda, yasal düzenlemelerde yer alan kavramlar, temelini uluslararası sözleşme ve bildirgelerden almaktadır. Kadın hakları ile ilgili uluslararası düzenlemeler, ulusal alandaki yasal düzenlemelerin değiştirilmesi ve geliştirilmesinde itici güçtür. Ayrıca Anayasa md. 90/V hükmü gereği kanunların uluslararası sözleşmelere aykırı hükümler bulundurması halinde, normlar hiyerarşisi gereği uluslararası sözleşmedeki hükmün esas alınması kabul edildiğinden, uluslararası sözleşmeler büyük önem taşımaktadır.

Günümüze kadar birçok uluslararası konferans ve belge genel çerçevede “kadın hakları”, “kadınlara erkeklerle eşit haklar”, “ayrımcılık yasağı” sorunsalı üzerinden hazırlanmış, tartışılmıştır. Kadına karşı şiddet sorununu fark ederek, uluslararası çerçevede bu konuya ilk temas eden belgelerden biri, ‘*Nairobi Stratejileri*’dir. 1985 yılına ait olan bu belgede, cinsiyete dayalı şiddetin giderek arttığı saptanmakta ve hükümetlerin, öncelikli eylem olarak, kadının onurunu koruması gerektiği belirtilmektedir. Toplum ve aile içinde kadına karşı şiddetten zarar gören mağdurlara derhal yardımın yapılmasının yanı sıra; hükümetlerin, toplumsal bir sorun olarak kadına karşı şiddet konusunda kamuyu bilinçlendirmesi, bunun sebeplerini ortadan kaldırmak üzere politikalar ve yasal önlemler benimsemesi ve bu tür şiddeti önlemesi ve kaldırması istenmektedir.

1979 yılında kabul edilen, 1981 yılında yürürlüğe giren ve Türkiye tarafından 1986 yılında kabul edilen; Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nde (CEDAW)³, yaşamın her alanındaki kadın sorunları ele alındığı halde, “kadına yönelik şiddet” konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Sözleşmede kadınlara karşı ayrımcılık kavramı tanımlanmış ve her türlü ayrımcılığın önlenmesi amacıyla kadın erkek eşitliğinin sağlanması hedefine ulaşıncaya kadar, taraf devletlere bu yolda eşitlik politikaları izlemeleri önerilmiştir. Sözleşmede yeterince ayrıntılı bir şekilde yer verilmeyen şiddet konusu, daha sonra bu sözleşmeye ek protokol veya tavsiye kararlarında daha belirgin bir biçimde ele alınmıştır. BM Kadının Statüsü Komitesi’nin Ocak 1992 tarihli 19 sayılı Tavsiye Kararı³’nda, CEDAW’ın tam olarak hayata geçebilmesi için, taraf devletlerin kadına yönelik şiddeti önlemek üzere gerekli tüm önlemleri alması gerektiği belirtilmekte ve ayrımcılık tanımının cinsiyet temelli şiddeti kapsadığı vurgulanmaktadır. Ayrımcılığın ve kadına yönelik şiddetin devlet tarafından engellenmesinin yanı sıra, özel kişi ve kurumlar tarafından yapılan ayrımcılığı önlemek konusunda da devlet sorumlu tutulmaktadır.

CEDAW’da kadınlara yönelik şiddet konusunda açık bir düzenleme bulunmamasına gösterilen tepkiler üzerine, 1993 tarihinde ‘Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge’⁴ imzalanmıştır. Bu bildirgeyle, ayrımcılığın en önemli aracı olan şiddetin somutlaştırılması, kaynaklarının açıkça gösterilmesi amaçlanmış, bununla da yetinilmemiş, üye devletlere, mücadele edecekleri alanlar açıkça işaret edilmiştir. Bildirge, hukuki bağlayıcılığa sahip olmadığı halde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi açısından içerdiği ilke ve kurallarla, devletlerin iç hukuklarında düzenleme yapılması için itici bir güç olmuştur. Bir diğer açıdan bakıldığında ise, bu bildirge özel olarak kadına karşı şiddeti ele alan ilk insan hakları belgesidir.

Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği’nde 2000’li yıllara kadar “kadının şiddetten korunmasına” dair özel bir düzenleme yapılmamıştır.

‘İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi’nde ve Avrupa Konseyi tavsiye kararlarında, kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik özel bir düzenleme olmamasına rağmen,

3. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi(CEDAW) 19 No’lu Genel Tavsiyesi: Kadınlara Karşı Şiddet (*United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women, General Recommendation no.19: Violence against Women*) metnin orijinali için <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm#recom19> (erişim tarihi:28/10/2014)

4. Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge’nin (*Declaration on the Elimination of Violence against Women*) metnin orijinali için bkz: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm> (erişim tarihi:28/10/2014)

‘İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nde yer alan “işkence yasağı, insanlık dışı ve kötü muamele yasağı ve zorla çalıştırma yasağı” kurallarından hareketle, “BM Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge” deki ilkelerle örtüşen kararlar vermiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nce, 30 Nisan 2002’de kabul edilen tavsiye kararında⁵, aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi yöntemlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Tavsiye kararında, kadına yönelik şiddetle mücadelenin devletler için pozitif bir yükümlülük olduğu ve şiddetin topluma maliyetinin ağır olduğu belirtilerek, şiddetin özel bir sorun olmaktan çıkarılıp acilen çözülmesi gereken sosyal bir sorun olduğu vurgulanmaktadır.

Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, kadınlara yönelik şiddetle ilgili bugüne kadar gerek uluslararası, gerekse bölgesel ölçekte çalışmalar yürütülmüş, belli normlar ortaya konulmuş ve uygulamaya dair belli adımlar atılmışsa da, “İstanbul Sözleşmesi”ne kadar alınan bu somut önlemler, uluslararası raporlar da göz önünde bulundurulduğunda, ne yazık ki yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, Avrupa ölçeğinde “kadına yönelik şiddet” ve “aile içi şiddet”e özgülenmiş daha ayrıntılı ve koruma düzeyi açısından, bildirgelerden daha üst düzeyde yer alan bir belgeye ihtiyaç duyulmuştur. Devletlerin bu konu ile ilgili daha somut önlemler almaya zorlanması ve artık “kadının toplumdaki yeri” ve “toplumsal cinsiyet rolleri” ile ilgili daha üst bir bilinç oluşturulması için, yeni bir belge hazırlanması zorunlu hale gelmiştir. İşte, bu ihtiyacın neticesinde “İstanbul Sözleşmesi” doğmuştur.

A. İstanbul Sözleşmesi

Türkiye’nin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı’nda hazırlanan ve kabul edilen “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)”, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 30 Nisan 2002 tarihli “Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı” dikkate alınarak hazırlanmış ve 11 Mayıs 2011’de İstanbul’da imzalanmıştır. Sözleşmeyi ilk imzalayan ve ilk onaylayan ülke Türkiye’dir ve sözleşme, İstanbul’da imzaya açılmış olması sebebiyle “İstanbul Sözleşmesi” olarak anılmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetin bir sosyal sorun olarak görülmesinden öte, bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık yasağı biçimi olduğunun altını çizer. Aynı zamanda, Sözleşme kadına yönelik şiddet ile ilgili en kapsamlı ve detaylı tanımlamaları barındırır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede son derece kapsamlı hükümler içermekte, bu mücadelede önleme (prevention), koruma (protection), kovuşturma (prosecution) ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma politikaları (policy) geliştirmesi için taraf devletlere yükümlülükler getirmektedir. Sözleşme ile şiddetin önlenmesi konusunda adeta bir yol haritası çizilmiş; farkındalığı artırma, uzmanların eğitimi, önleyici müdahale, tedavi programları, özel sektör ve medya desteğinin alınması, psikolojik ve hukuksal destek hizmetleri, sığınakların kurulması, acil yardım hatlarının açılması, çocuk tanıklar için koruma, bedensel zarar görenlere tazminat, adli yardım hizmetleri gibi önemli konulara ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Kadına yönelik şiddetin uluslararası düzeyde izlenmesi ve taraf devletlerin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin tespit edilebilmesi amacıyla, “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu” oluşturulması ilk defa bu sözleşme ile kabul edilmiştir.

5. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (*Recommendation Rec(2002) 5 of the Committee of Ministers to Member States on the Protection of Women against Violence*) metnin orijinali için bkz: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=280915&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75> (erişim tarihi:28/10/2014)

GREVIO adı verilen uzmanlar grubu, sözleşmenin taraf devletlerce uygulanması hakkında, sivil toplum kuruluşları, insan haklarını korumaya yönelik ulusal kuruluşlar, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Parlamenterler Meclisi ve Avrupa Konseyi'nin ilgili uzman birimlerinden ve ayrıca uluslararası belgeler uyarınca kurulan tüm ilgili birimlerden bilgi alarak izlemeyi yapacaktır. GREVIO, taraf devletler hakkında düzenli denetim raporları hazırlayacaktır. Raporlarda, devletlere kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede önerilerde bulunacak, bu önerilerin ne derece yerine getirildiğini de takip edecektir. GREVIO'nun düzenlediği bu raporları, devletler kendi ulusal parlamentolarında sunacaklardır. Bu denetim mekanizmasının, bir yandan şiddetle mücadelede ortak normların oluşturulmasında önemli bir katkı sağlayacağı, diğer yandan devletlerin bu alanda ilerleme sağlamasına ortam oluşturacağı düşünülmektedir.

B. Uluslararası Düzenlemelerin İç Hukuka Yansıması

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ve bunların bütünüyle parçaları olan tavsiye-ilke kararları, bildirgeler ve diğer belgeler, iç hukukta bu alanda gerçekleştirilecek reformların itici gücünü ve zeminini oluşturmuştur.

Uluslararası sözleşmelerde taraf devletlerin şiddeti önleme konusundaki taahhütleri gereği, her ülkenin, kendi ulusal mevzuatında, kadın hakları ile ilgili ayrı bir düzenleme yapılması kaçınılmaz olmuştur. Ülkemizde ilk olarak 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile Kadına Yönelik Şiddet ile mücadelede önemli bir adım atılmıştır. 1998 tarihinde yürürlüğe giren 4320 sayılı kanunda, aile içi şiddet tanımına ilk defa yer verilmiş, koruma kapsamındaki kişiler ve korumaya ilişkin tedbirler düzenlenmiştir. Kanunun ilk uygulamalarında ortaya çıkan aksaklıklar nedeniyle, 2007 tarihinde bir dizi değişiklik yapılmış ve uygulama yönetmeliği çıkarılmıştır.

Kanunun ilk halinde suçun faili “kusurlu eş”, suçun mağdurları “diğer eş veya çocuklar veya aynı çatı altında yaşayanlar diğer aile bireyleri” iken, yapılan değişiklik sonucu suçun faili “kusurlu eş veya diğer aile bireyleri”, suçun mağdurları ise “diğer eş veya çocuklar veya aynı çatı altında yaşayanlar diğer aile bireyleri veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireyleri” olarak değiştirilmiş, böylece suçun fail ve mağdurunun kapsamı genişletilmiştir. 4320 sayılı Kanunun aile içi şiddetin önlenmesi yoluyla ailenin korunmasını hedef almaktadır. Bu sebeple, kanun metninde her ne kadar olumlu değişiklikler yapılarak kapsam genişletilmeye çalışıldıysa da, Kanunda yer alan “aile bireyleri”, “kusurlu eş”, “evli olma”, “suç olarak düzenlenen tedbir kararlarına aykırılık” gibi kavramlar sıklıkla eleştirilmiştir. Ayrıca, uygulamada ilk başvuru yeri olan kolluk güçlerinde, kanunun amacına uygun önlem alınamaması, sığınma evlerinin yetersiz olması, şiddet türlerine ilişkin açık tanımların yapılmaması, koruma kararının derhal verilmemesi ve başvuru ile karar arasındaki süreçte kadının korunmaması ve korunan kişilerin kapsamının dar olması sebebiyle sorunlarla karşılaşmış, ortaya çıkan hukuki sorunların çözümünde değişiklikler yeterli olmamıştır.

Bütün bu sebeplerden dolayı, 4320 sayılı Kanunun şiddetle mücadelede yetersiz olması ve uluslararası normların gerisinde kalması nedeniyle, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzalanan “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” hükümleri dikkate alınarak, şiddetle mücadelede çok daha kapsamlı hükümlerin yer aldığı 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ve uygulama yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

6284 sayılı Kanun, gerek şiddet mağdurlarının kapsamı açısından, gerek şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi, kurumlar arası koordinasyon kurulması ve mağdura geçici maddi yardım desteği bakımından kapsamlı düzenlemeler içermektedir.

6284 sayılı Kanunun görüldüğü komisyonlarda, Mecliste ve öğretilerde en çok Kanunda geçen “aile” ve “Ailenin Korunması” kavramı eleştirilmiş, bu eleştirilerde kanunun kadına yönelik şiddetle mücadele amacından çok ailenin korunmasını hedef aldığı, şiddetle mücadelenin “ailenin korunması” çerçevesinde ele alınmasının, bireyi ve haklarını ikinci planı iteceği söylenmiştir. Bu eleştiriler, esasında eleştiri sahiplerinin kanun metnini teknik açıdan bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirmedikleri, dolayısıyla, eleştirilerini kendi izafi kaygıları üzerine kurdukları izlenimi vermektedir. Zira, Kanunun tam adı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” dur. Kanun metni içinde “aile bireyi”, “aile mensubu”, “aile konutu”, “ailenin geçimi” gibi ifadeler geçse de, korunması gereken bir değer olarak “ailenin korunmasına” yer verilmemiştir. Kanun, Uluslararası Sözleşmeleri referans aldığı açıkça beyan ederek, yapılan tanımlarda “kişi” ifadesinin kullanılması sebebiyle, medeni durumunun ne olduğuna bakılmaksızın şiddetin mağduru olan her kişinin korunacağını açıkça ifade etmektedir.

Bu bölümde, 6284 sayılı Kanun hakkında verilen bu genel bilgilerin dışında, bir sonraki bölümde İstanbul Sözleşmesinin düzenlemeleri aktarılarak, İstanbul Sözleşmesi ile 6284 sayılı Kanun ve sair mevzuattaki hükümler arasında karşılaştırma yapılacaktır.

II. İSTANBUL SÖZLEŞMESİ İLE 6284 SAYILI KANUN VE SAİR YASAL MEVZUATIN KARŞILAŞTIRILMASI

A. AMAÇ VE KAPSAM

İstanbul sözleşmesinin amaçları, “**a.** kadınları her türlü şiddetten korumak ve kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak, ortadan kaldırmak; **b.** kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve, kadınların güçlendirilmesi yoluyla da dahil olmak üzere, kadın ve erkek arasındaki somut eşitliği teşvik etmek; **c.** kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarını korumak ve bu kişilere destek vermek için kapsamlı bir çerçeveyi, politikaları ve tedbirleri tasarlamak; **d.** kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirmek; **e.** kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak üzere bütünsel bir yaklaşımı benimsemeye yönelik etkili bir işbirliği yapmaları için örgütlere ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamaktır.” (Md. 1) Bununla beraber, Sözleşme giriş ve amaçlarına uygun olarak, kadınlara yönelik şiddetin bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık biçimi olarak anlaşılması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Sözleşmenin giriş bölümünde, sözleşmenin kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete son verilmiş bir Avrupa oluşturmak amacıyla düzenlendiği önemle vurgulanmıştır. Sözleşmede, kadına karşı şiddetle mücadelede kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturmak üzere, 4 P ilkesi olarak anılan, kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi (prevention), şiddet mağdurlarının korunması (protection), suçluların cezalandırılması (prosecution) ve kadına karşı şiddetle mücadele alanında bütüncül, entegre ve koordineli politikaların (policy) uygulanması konuları yer almaktadır.

6284 sayılı Kanununun 1. md’sinde amaç; “şiddete uğrayan veya şiddete maruz kalan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi” olarak belirlenmiştir. Sözleşmenin amacından daha dar tutulan bu madde, kadına karşı şiddeti bir asayiş problemi olarak ele almaya devam etmekte; şiddetin mağdurunun korunması, şiddet failinin kovuşturulması ve şiddetin önlenmesi yoluyla şiddet ile mücadele planı çizilmektedir. Sözleşmenin önleme ve politika geliştirme boyutları, kanunda yeterince vurgulanmamış, daha ziyade mağduru koruma ve faile yönelik adli soruşturma ve cezalandırma boyutlarının üzerinde durulmuştur. Her ne kadar sözleşme hükümleri kanunun içeriğine büyük ölçüde yansıtılmış olsa da, Kanunda kadına karşı şiddet ile insan hakları ve ayrımcılık yasağı arasındaki bağlantı yeterince vurgulanmamıştır. Bunun yanında, Kanununun 1. md’sinde, “Kanunun uygulanması ve uyulmasında esas alınacak temel ilkeler” belirtilirken, Anayasa ile yürürlükteki diğer kanuni düzenlemelerin yanında “Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” (İstanbul Sözleşmesi)’nin referans gösterilmesi, bir kanun metninde adı açıkça yazılı bir uluslararası belgeye referans verilmesi anlamında bir ilktir (kanun gerekçelerinde uluslararası sözleşmelere atıfta bulunulması alışıldık bir durum olsa da) ve şiddetin insan hakları merkezinde ele alındığını ifade etmesi sebebiyle önemlidir.

B. TANIMLAR

Sözleşmede, “kadınlara yönelik şiddet”, “aile içi şiddet”, “kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” olmak üzere, üç tür şiddet biçimi tanımlanmıştır. (Sözleşme md. 3)

“Kadınlara yönelik şiddet”; *bir insan hakları ihlali ve kadına yönelik ayrımcılığın biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ya ekonomik zarar ve ya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma* olarak tanımlanmıştır. İstanbul Sözleşmesi’ndeki bu tanım, Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair BM Bildirgesi 1. Maddesi, CEDAW komitesi 19 nolu genel tavsiyesi (1992), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (2002) gibi metinlerde yer alan içeriği taşımakla birlikte, “ekonomik zarar” olgusunu da içerir biçimde genişletilmiştir.

“Aile içi şiddet”; *aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi* olarak tanımlanmıştır. Sözleşmedeki bu tanım şiddetin failinin ya da mağdurunun cinsiyetine odaklı bir tanım olmayıp, toplumsal cinsiyet açısından nötr bir tanım getirmiştir. Bu husus, sözleşmenin başlangıç metninde yer alan kadınların toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riskinin daha fazla olduğu ancak, çocuk ve erkeklerin de şiddet mağduru olarak kabul edileceği ifadesiyle uyumludur. Aile içi şiddet, biyolojik ya da hukuksal aile tanımlarının da ötesinde, eski eş, partner, ana baba ve çocuk arasındaki kuşaklar arası şiddeti de içerir. Mekan açısından da bir kısıtlama yoktur, mağdur ve failin aynı yerleşim birimini paylaşıyor olmaları zorunlu değildir.

“Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet”; *kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet* olarak tanımlanmıştır. Bunun diğer şiddet biçimlerinden farkı, mağdurun toplumsal cinsiyetinin şiddet fiillerinin saiki olmasıdır.

Kanun’da, Sözleşme’ye benzer şekilde çeşitli şiddet tanımlarına yer verilmişse de, sözleşmeye nazaran özensiz ifade ve tanımlar içerdiği, belirsiz ve/veya yetersiz kaldığı, buna karşılık Kanun’daki şiddet tanımının daha geniş kapsamlı olduğu görülmektedir.

İstanbul Sözleşmesi’nde kadınlara yönelik şiddet ile ‘toplumsal cinsiyet eşitsizliği’ ilişkisi açıkça belirtilmiş olmasına karşın, 6284 sayılı kanunda ‘toplumsal cinsiyet’ teriminin kullanılmasından kaçınılmıştır. Sözleşmede belirtilen kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, Kanun’da kadına yönelik şiddet (md. 2/1/ç) başlığında kaleme alınmıştır, buna göre kadına yönelik şiddet, “*kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış*” olarak tanımlanmıştır. Bu ifadedeki “*kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık*” ibaresi, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını bir açıdan ifade etmekte ise de, toplumsal cinsiyet ifadesinin kanunda açıkça yer almaması eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Sözleşmenin “aile içi şiddet” tanımları, 6284 sayılı kanunun md. 2/1/b fıkralarında yer alan “ev içi şiddet” tanımında hemen hemen aynı lafızlarla yer almaktadır. Sözleşmeye benzer şekilde, biyolojik ya da hukuksal aile tanımının ötesinde, gayri resmi evlilikleri, birliktelik ve beraberlikleri de kapsayan bir düzenleme yapılmıştır. Hatta “şiddet”, “şiddet mağduru” ve “şiddet uygulayan” tanımlarında, “kadın” “aile bireyi” gibi sınırlayıcı ifadeler yerine, “kişiler” denilmek suretiyle kadın ve erkek olduğuna bakılmaksızın herkes kapsam içine alınmıştır.

Sözleşmede yer alan “kadınlara yönelik şiddet” kavramı, 6284 sayılı kanunun md. 2/1/d de yer alan, “*şiddet: kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış*” tanımında karşılanmaktadır.

Sözleşmedeki ifadelerin benzer bir şekli Kanunda yer almış olsa da, şiddetin bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak tanımlanması vurgulanmamıştır. Zira, Kanunun şiddet tanımlaması, kadın dahil her cinsiyetten bireyi içine alan, kapsayıcı bir genel tanımlamadır. Sözleşmedeki ifadeyle, mağdurun kadın olması halinin altının çizilmemiş olması, şiddet mağdurunun cinsiyeti açısından nötr bir tanım yapılarak, kanunun daha kapsayıcı olması hedeflenmiş gözükmektedir. Şiddet tanımlaması, aynı zamanda kanunda yer alan kadına yönelik şiddet tanımlanmasında da referans gösterilmiş ve mağdurun kadın olması halini bu biçimde vurgulamıştır. Bu durumun kadına karşı şiddetle mücadelede gerekli önemin gösterilmemesinden daha ziyade, bir kanun yapma tekniği, bir eksiklik veya farklılık olarak görülebilir. Zira, kanunun tüm içeriği ve uygulamada kanundan faydalanan kadınların çokluğu da göz önüne alındığında, bu tartışmanın sadece teorik bir düzlemde yer aldığı görülecektir. Tüm bunlarla birlikte, şiddet tanımında gerek CEDAW ve gerekse sözleşmedeki tanımdan daha çok, detaya (sözlü şiddet gibi) yer vermiştir. Sözleşmede “kadınlara yönelik şiddet” tanımında, “ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin” ifadesi kullanılırken, Kanunda şiddet tanımında “toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen” ifadeleri kullanılmakta, bu ifadelerin çokluğu daha kapsayıcı olması için hedeflenmiş olsa da, kamusal alan-toplumsal alan kavramlarının belirsizlikleri, kanun tekniği açısından lüzumu olmayan bir kargaşa doğurmaktadır. (Toplumsal alandan neyin murat edildiği, kamusal alandan farkının ne olduğu hususları belirsizdir.)

Sözleşmede “mağdur” terimiyle, hem kadınlara yönelik şiddet hem de aile içi şiddetin mağdurları kastedilmekte, böylece erkekler ve kadınlarla birlikte çocuklar da terim kapsamına alınmıştır. 6284 sayılı kanunun md. 2/1/e ‘de mağdur; şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiler olarak tanımlanmıştır, sözleşme ile paraleldir. Sözleşmede mağdur olarak sadece “şiddete uğrayan” lardan söz edilmesine karşın, Kanunda “şiddete uğrama tehlikesi bulunan” kişiler de anılarak, sözleşmedeki bu tanım genişletilmiştir. Bu durum, bir yönüyle şiddetin oluşmasından evvel müdahale edilmesi ve şiddetle erken mücadele edilmesi için olumlu bir durum olarak gözükmekte ise de, şiddete uğrama tehlikesi açısından “açık, ani, yakın tehlike” gibi daha somut bir kritere yer verilmemesi sebebiyle uygulamada, anayasada teminat altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlaline yol açabilecek sorunlar doğurabilir.

C. SÖZLEŞMEYE TARAF DEVLETLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

i. GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER

• Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrım Gözetmeme Yükümlülüğü (4 md.)

Devlet, gerek kamusal, gerekse de özel alanda tüm bireylerin, özellikle kadınların yaşama hakkının sağlanması ve korunması için gerekli yasal düzenlemeler yapmak; kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı kınamak ve ayrımcılığı önlemek üzere, yasal ve diğer tedbirleri almakla yükümlüdür. Sözleşmede, yasal düzenleme ve alınacak tedbirler açısından özellikle tavsiye edilen üç husus bulunmaktadır:

- ✓ Anayasaya yahut diğer mevzuata kadın-erkek eşitliği ilkesinin dahil edilmesi ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sağlanması
- ✓ Kadına karşı ayrımcılığın gerektiğinde yaptırım kullanması yoluyla yasaklanması
- ✓ Kadına yönelik ayrımcılık içeren kanunların ve uygulamaların yürürlükten kaldırılması

Sözleşmenin imzalanmasından sonra mevcut “4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun” yeterli bulunmayarak akademisyenlerin ve sivil toplum örgütlerinin de görüşleri dikkate alınarak, yapılan uzun soluklu müzakereler neticesinde, “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 20.03.2012 tarihinde Resmi Gazetede yürürlüğe girmiştir. Eski mevzuatın uygulamaya cevap vermediği düşünülerek, kadınlara yönelik şiddet eylemleri konusunda Türk yargısının İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) tarafından “esefle ve şaşkınlıkla” karşılanan kötü uygulamalarının teşhir ve tescil edilmesiyle, eski kanunun değiştirilmesi yolunu tercih etmeyip yeni bir kanun ihdas edilmesi, kadına karşı şiddet konusunda yeni bir anlayış oluşturulması konusunda değerli bir politikadır.

Bunun yanında, özellikle Anayasanın 10. maddesinde “kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür” hükmüyle devlet, cinsiyete dayalı ayırım yapmamanın ötesinde, kadınla erkeğin her alanda eşit haklara, eşit imkanlara kavuşması için düzenlemeler yapmak, gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Anayasada yer alan bu eşitlik ilkesi dışında kadına karşı ayırım tanımını yer almamaktadır. Türkiye’de halen devam etmekte olan Anayasa çalışmalarında ve meclis komisyonlarının raporlarında, kadına yönelik ayrımcılık yasağına ilişkin özel bir düzenlemenin anayasada yer alması konusunun gündemde olduğu anlaşılmaktadır.

Ülke mevzuatında yer alan birçok kanun, kadına yönelik ayrımcılık içeren hükümleri açısından revize edilmektedir. Anayasanın 90. Maddesi gereğince, “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır*”, bundan dolayı ayrımcılık hükümleri içeren mevzuat yerine üst yasal norm olan uluslararası andlaşmalardaki hükümlerin uygulanacaktır.

Türk Ceza Kanununun 122’nci maddesi ile cinsiyet ayrımcılığı hapis cezası gerektiren bir suç olarak düzenlenmiştir. Ayrıca işe alımlarda cinsiyet ayrımcılığı yapılmamasına ilişkin İş Kanununda yer alan düzenlemeler bulunmaktadır.

• **Şiddete Karşı Tepkilerini, Önleme, Araştırma, Cezalandırma ve Tazmin Etme Alanlarında Titizlik Sergileyerek Ortaya Koymaları, “Gereken Özeni Gösterme / Gerekli Titizlik Yükümlülüğü” (5 md.)**

Taraflar, sadece toplumu şiddet konusunda yönlendirmekle kalmayacaklar kendileri de devlet eliyle kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina edeceklerdir. Bunun yanında, kendi kurumlarının -devlet yetkililerin, görevlilerinin, organlarının, kurumlarının ve devlet adına hareket eden diğer aktörlerin- bu yükümlülüğe uyması hususunu temin edecektir. Devlet dışı aktörlerce gerçekleştirilen eylemlerde de, devletin, önleme, soruşturma, cezalandırma ve bu eylemler nedeni ile tazminat verilmesi hususlarında aktif bir rolü vardır. Bu yükümlülük önleme, soruşturma ve cezalandırma unsurlarını içeren “etkin ve etkili” bir yükümlülük olarak tanımlanmaktadır. Anılan yükümlülükler, devletin hem kamu görevlileri hem de özel kişiler tarafından uygulanan şiddet bakımından “gereken özenle” (due diligence) çalışmasını gerekli kılmaktadır. “Gereken özen” kavramı, CEDAW Komitesi’nin 1992 yılında aldığı 19 No’lu Genel Tavsiye Kararı’nda, devletin hak ihlalini önleme, kovuşturma, cezalandırma ve tazminat yükümlülüğü bakımından aynen benimsenmiştir. Anılan yükümlülüklerin “gereken özen”le yerine getirilmesi, sürecin başlatılması ve işletilmesinin yeterli sayılmadığı, ek olarak sürecin etkili biçimde ilerlemesinin ve sonuçlanmasının arandığı anlamına gelir.

İstanbul Sözleşmesi’nin açıklayıcı kitapçığında atıf yapılan ve sözleşmenin temellerinden olan İHAM Opuz v. Türkiye Kararı⁶’nda, aile içi şiddet konusunda gerekli tedbirleri almamak ve kadın mağduru koruyamamaktan dolayı ilk kez bir devleti (Türkiye’yi) tazminata mahkum etmiştir. Bunun akabinde, çekincesiz ve ilk imzacısı olunan İstanbul sözleşmesi ve özellikle 6284 sayılı kanun ile birlikte şiddetle mücadele kurumsal bir hale gelmiştir.

• **Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Politikalar Geliştirmek Yükümlülüğü (6 md.)**

Sözleşme her türlü şiddete son verme açısından kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliği sağlama ve kadını güçlendirmenin gerekli olduğunun altını çizerek, şiddeti önleme ve mücadele etmeyi hedefleyen somut önlemlerin ötesinde kadının güçlenmesi dahil, toplumsal cinsiyet eşitliğinin (gerçek, somut ve kalıcı eşitliğin) sağlanması konusunda devletlere yükümlülük öngörmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde, 5840 sayılı kanunun ihdası ile Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu oluşturulmuştur, komisyon halen faaliyetlerine devam etmektedir. Bunun yanında, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından belirli aralıklarla Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı yürürlüğe konmuştur. Kadınlara karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin tüm kamu politikalarına dahil edilmesi için bir yol haritası geliştiren, 2014-2018 dönemini kapsayacak olan, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı’nın, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinasyonunda güncelleme çalışmaları devam etmektedir.

• **Kapsamlı ve Eşgüdümlü Politikalar Oluşturulması (7 md.)**

Sözleşme, şiddetle mücadelede diğer sözleşmelerde yer alan ÖKK (önleme, koruma, kovuşturma) formülünü geliştirerek “entegre ve koordineli politikalar geliştirilmesi”ni dahil etmiştir. Her türlü şiddet olayı ile mücadele edilmesine yönelik, devlet çapında bütüncül bir şekilde önleme politikaları geliştireceklerdir. Bu politikalar geliştirilirken, mağdurun hakları merkez alınacak ve yerine göre hükümet kuruluşları, ulusal, bölgesel ve yerel parlamentolar ve yönetimler, ulusal insan hakları kurumları ve sivil toplum kuruluşları gibi ilgili tüm aktörler de sürece müdahil olacaktır.

6. Opuz v. Turkey, Başvuru no. 33401/02, T. 9 Haziran 2009

- **Mali ve Beşeri Kaynakların Tahsis Edilmesi (8 md.)**

Devletler, bütüncül politikalarında sivil toplum tarafından ve devlet dışı aktörler de dahil olmak üzere, konu ile ilgili gerçekleştirilen tüm programlara uygun finansal kaynakları ve insan kaynaklarını tahsis edeceklerdir. Devletin Sosyal ve İktisadi Ödevi ve Anayasanın 65. Maddesi gereğince, yeterli kaynağın tahsis edilmesi gerekmektedir.

- **Sivil Toplum Kuruluşları ve Sivil Toplumla Etkin İşbirliği Tesis Etmek (9 md.)**

Taraflar, ayrıca kadınlara karşı şiddet uygulanması ile mücadele eden sivil toplum kuruluşlarını teşvik ederek destekleyecekler, hatta ortak çalışma yürüteceklerdir.

6284 sayılı kanunun md. 16/2 ye göre, sivil topluma ait gerçek ve tüzel kişiler, şiddetle mücadele çalışmasını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

- **Koordinasyon Birimi Oluşturmak (10 md.)**

Devletler, her türlü şiddeti önleme ve bunlarla mücadeleye yönelik politika ve tedbirlerin koordinasyonu, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirmesinden sorumlu bir veya birden fazla kurumu belirleyecek veya kuracaktır. Verilerin toplanmasını koordine edecek, verileri analiz edecek ve sonuçlarının dağıtımını sağlayacaktır.

6284 sayılı Kanununun 16 md.'sinde, kanun hükümlerinin yerine getirilmesi konusunda kurumlar arasındaki koordinasyonun Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirileceğini ifade eder.

- **Veri Toplama ve Araştırma (11 md.)**

Devletler, sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet biçiminin önlenmesi ve bunlara karşı mücadele edilmesi açısından, temsil kabiliyeti olan ve karşılaştırılabilir verilerin düzenli olarak toplanması konusunda yükümlüdürler. Bu veriler, sorunu ele almayı amaçlayan politikalara yön vermek ve uygulamaları izlemek için gerekli olup, şiddetin gerçek boyutunun ortaya serilmesi anlamına gelir. Bu veriler şunları kapsayabilir: şiddet mağdurlarının hizmetlerden nasıl yararlandıkları; kamu ve özel sağlık sektörünün adalet, tıbbi bakım, danışmanlık, barınma ve diğer destek hizmetleri arayışı içinde olan mağdurlara nasıl hizmet sundukları, şiddet faillerine yönelik tedbirler veya cezalar, mahkumiyet oranları gibi yargısal veriler. Bu veriler, sözleşme kapsamında faaliyette bulunan GREVİO isimli uzmanlar grubuna verilecektir. Ayrıca, bu veriler kamuoyunun erişimine açık olacaktır.

6284 sayılı kanun md. 15/1/a'ya göre veri toplama yükümlülüğü, Şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından yerine getirilecektir. Bunun dışında, Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK), Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünde de veriler bulunmaktadır.

ii. ÖNLEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Genel yükümlülüklerin anlatıldığı Sözleşmenin 12 md. 'sinde genel bir çerçeve çizilerek; kadınlara karşı şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi için devletin tutumunda köklü değişiklikleri, toplumsal cinsiyet konusunda farkındalık oluşturulmasının önemi belirtilir. Özel önlemler önerecek ayrıntılara girmemekle birlikte, devletin şiddeti önleme yükümlülüğünün genel prensiplerini sayar:

“1. Taraf Devletler, kadınların aşağı bir cins olduğu veya erkekler ile kadınlar için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan önyargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve her türlü uygulamaları yok etmek amacıyla, kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesi için gerekli tedbirleri alır. 2. Taraf Devletler, bu Sözleşme'nin kapsamına giren bütün şiddet biçimlerine karşı her gerçek ve tüzel kişiyi korumak için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. 3. Bu madde gereğince alınan her tedbir, belirli şartlar nedeniyle savunmasız bırakılan kişilerin özel ihtiyaçlarına işaret eder ve ihtiyaçları dikkate alır ve mağdurun insan haklarını merkeze koyar. 4. Taraf Devletler, tüm toplumu, özellikle erkekleri ve erkek çocuklarını, bu Sözleşme kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin önlenmesine aktif bir şekilde katkıda bulunmaları için teşvik etmek amacıyla gerekli tedbirleri alır. 5. Taraf Devletler, kültür, örf ve adet, din, gelenek veya sözde "namus"un bu Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinin bir gerekçesi olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. 6. Taraf Devletler, kadınların güçlenmesi için program ve faaliyetleri arttırmak amacıyla gerekli tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi, bu madde kapsamında genel yükümlülüklerin ifası olarak yorumlanır. Bunun dışında, sözleşmede dikkat çekilen “kültür, örf ve adet, din, gelenek veya sözde namusun şiddet gerekçesi olarak kabul edilmeyeceği güvencesi”nin verilmesidir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa md. 82/1/k'sine 2005 tarihli bir değişiklikle eklenen “töre saiki” ile işlenen kasten öldürme fiileri, suçun ağırlaştırıcı bir unsuru olmuştur. Ancak, “sözde namus” adına işlenen bu fiillerin haksız tahrik indirim sebebi olarak görülmemesi gerektiği, 5237 sayılı kanunun haksız tahriki düzenleyen 29 md. gerekçesinde açıkça ifade edilmektedir. Bu gerekçe sebebiyle, yargının sözde namus saikiyle işlenen suçlarda haksız tahrik indirimi uygulaması değişmişse de, sözde namus saikinin suçun niteliğini ağırlaştırıcı bir düzenleme olarak yer almaması eksiklik olarak görülmüştür.

Sözleşmede belirtilen bu genel yükümlülükler dışında, devletlerin şiddeti önleme konusunda göstermeleri gereken özel yükümlülükler de görülmüştür.

• Farkındalık Yaratma (13 md.)

“ 1. Taraflar, gerektiğinde, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddetin farklı tezahürlerinin, bunların çocuklar üzerindeki sonuçlarının ve bu tür şiddetin önlenmesi gerektiğinin toplum içinde anlaşılması ve buna ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla başta kadın örgütleri olmak üzere ulusal insan hakları kurumları ve eşitlik organları, sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde düzenli aralıklarla ve her seviyede içeren farkındalık yaratma kampanyaları ve programları geliştirir veya yürütür. 2. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemini önlemek amacıyla mevcut tedbirlere ilişkin bilginin kamu genelinde yaygınlaştırılmasını sağlar.”

6284 sayılı kanunun 15 md.'sinde şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak, bu programları uygulamak; sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapmak, şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek hizmetler olarak sayılmıştır.

• Eğitim (14 md.)

“1. Taraflar, gerektiğinde, öğrencilerin gelişen kapasitesine uygun olarak, kadın erkek eşitliği, kalıplaşmamış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde şiddet içermeyen çatışma çözümleri, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişisel bütünlük hakkı gibi konulara ilişkin öğretim materyallerine resmi müfredata ve eğitimin her seviyesine eklenmesi için gerekli adımları atar. 2. Taraflar, gayri resmi eğitim faaliyetlerinde, spor, kültürel ve boş zaman hizmetlerinde ve medyada 1. paragrafta bahsedilen ilkeleri geliştirmek amacıyla gerekli adımları atar.”

6284 sayılı kanunun md. 16/6 ‘ya göre ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik derslerin konulması Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinasyonu ile sağlanacaktır. Md. 16/3 doğrultusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, televizyon kuruluşları ve radyolarda şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda hazırlanan materyallerin yayını konusunda görevlidir.

• Uzmanların Eğitimi (15 md.)

“1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet eyleminin mağdurları veya failleriyle ilgilenen profesyoneller için bu tür şiddetin önlenmesi ve belirlenmesi, kadın erkek eşitliği, mağdurun ihtiyaç ve hakları ile ikincil mağduriyetlerin engellenmesine ilişkin uygun eğitimin verilmesini sağlar. 2. Taraflar, 1. paragrafta belirtilen eğitimlerin, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet vakalarının uygun sevk ve idaresini sağlamak üzere koordineli ve çok birimli bir işbirliğine yönelik eğitimleri içermesini teşvik eder.”

6284 sayılı kanunun md. 16/5’e göre, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin kanunun etkin biçimde uygulanması amacıyla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın hazırlayıp koordine edeceği, kadın insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmaları sağlanacaktır. Yine aynı kanunun 11 md.’sine göre kolluk kuvvetleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilatında kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın-erkek eşitliği konusunda eğitim alacaktır.

• Önleyici Müdahale ve Tedavi Programları (16 md.)

“1. Taraflar, şiddetin tekrarlanmaması ve şiddet içeren davranış biçimlerinin değiştirilmesi amacıyla aile içi şiddet faillerinin kişilerarası ilişkilerinde şiddet içermeyen davranış biçimi edinmelerini sağlamayı hedefleyen programlar geliştirmek ve desteklemek üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alırlar. 2. Taraflar, başta cinsel suç failleri olmak üzere faillerin tekrar suç işlemesini engelleyen tedavi programları geliştirmek ve desteklemek üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alırlar. 3. Taraflar, 1. ve 2. paragraflarda bahsedilen önlemlerin alınmasında, mağdurların güvenliği, desteklenmesi ve insan haklarının birincil öncelik taşımasını ve bu programların gerektiğinde mağdurlara yönelik uzman destek hizmetleri ile yakın işbirliği ile oluşturulmasını ve uygulanmasını sağlar.”

6284 sayılı kanunun md. 5/1 ‘de hakim tarafından verilebilecek önleyici tedbir kararları içinde bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurulması ve tedavisinin sağlanması sayılmıştır. Yine aynı kanunun md. 15/3 fıkrasında, şiddet uygulayanın eğitim ve rehabilitasyonuna ilişkin görev, şiddet önleme ve izleme merkezlerine verilmiştir.

• Özel Sektör ve Medyanın Katılımı (17 md.)

“1. Taraflar; ifade özgürlüğüne ve bağımsızlıklarına gerekli saygıyı göstererek özel sektör, bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü ve medyayı, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadın onuruna duyulan saygının artırılması için politika geliştirme, uygulamaya katılma ve yönergeler ile öz düzenleyici standartlar geliştirme hususlarında teşvik eder. 2. Taraflar, özel sektör aktörleriyle işbirliği içinde çocuklar, ebeveynler ve eğitimcilerin aşağılayıcı cinsel içeriği olan veya şiddet unsuru taşıyan bilgi ve iletişim ile başa çıkma becerilerini geliştirir ve ilerletir.”

6284 sayılı kanununun 16 md.'sine göre, gerçek ve tüzel kişilerle iş birliği yapmak konusunda ödev, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na verilmiştir. Ayrıca, aynı maddeye ulusal, bölgesel, yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadırlar.

6112 Sayılı Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Kanununun “Yayın hizmeti ilkeleri” başlıklı 8. maddesinin 8 bendine göre; “Çocuklara, güçsüzlere ve özürlülere karşı istismar içeremez ve şiddeti teşvik edemez.”; 9 bendine göre “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.”; 10 bendine göre, “Şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olamaz.” ve “Genel Esaslar” başlıklı 9. maddesinin b bendine göre, “Cinsiyet, ırk, renk veya etnik köken, tabiiyet, din, felsefi inanç veya siyasi düşünce, özürlülük, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemek veya teşvik etmemek”; d bendine göre, “Kadınların istismarına yönelik olmamak” şeklindeki düzenlemeleri ile, kadının metalaşması ve özellikle çocukların korunması ile ilgili her türlü önlemi almıştır. Bunun yanında, aksi davranış sergileyenlere de yayın yasağı, idari para cezası ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından öngörülen eğitsel yayın yapma zorunluluğu gibi yaptırımlar söz konusudur.

iii. KORUMA VE DESTEK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Sözleşmenin 18, 19, 20. maddelerinde, mağdurun korunması ve desteklenmesi için gerekli olan genel önlemler sıralanmış, koruyucu ve destekleyici hizmetlerin gözetmesi ve temel alması gereken bir dizi amaç, ölçüt, prensip sayılmıştır. Sözleşmenin devam maddelerinde koruma ve destek yükümlülüğüne ilişkin daha fazla detay barındıran özel yükümlülükler öngörülmüştür.

“1. Taraflar, mağdurların şiddet sonrası iyileşmelerini kolaylaştıracak hizmetlere erişimlerini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alırlar. Bu tedbirler, gerektiğinde, yasal ve psikolojik danışmanlık, mali yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulma desteği gibi hizmetleri içerir. 2. Taraflar mağdurların sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişimlerini ve bu hizmetlerin yeterli kaynağa sahip olduğunu ve mağdurlara yardımcı olmak ve onları uygun hizmetlere yönlendirmek üzere profesyonellerin eğitilmelerini temin etmek üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 Sayılı Kanununun 15 md.'sine göre, şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri: “Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak; korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek; gerekli hallerde tedbir kararı alınması için başvuruda bulunmak; Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik toplumsal ölçekte program hazırlayıp uygulamak; Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezlerinin Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılarak yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak; yine kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktır.” Maddenin devamında öngörülen şekilde şiddet merkezlerinin mağdura hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik edip, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak; verilen tedbir kararı ile ulaşılmak istenilen amacın gerçekleşmesine yönelik öneri ve yardımlarda bulunmak; tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını

ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek; psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümlerinde danışmanlık yapmak; hakim'in istemesi üzerine kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak; ilgili mercii tarafından istenmesi halinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak gibi bir dizi yardımda da bulunulacaktır. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca, maddi destek sağlanması hususunda mağdura gerekli rehberlik hizmetini vermek gibi bir dizi görevi daha olacaktır.

• Bireysel ve Toplu Şikayetlerde Destek (21 md.)

“Taraflar, mağdurların başvurulabilir bölgesel ve uluslararası bireysel/toplu şikâyet mekanizmalarına ilişkin bilgiye ve bu mekanizmalara erişim imkanına sahip olmalarını sağlar. Taraflar, şikâyette bulduklarında mağdurlara duyarlı ve bilgiye dayalı desteğin sağlanmasını teşvik eder.”

• Uzman Destek Hizmetleri (22 md.)

“Taraflar, işbu Sözleşme kapsamında yer alan herhangi bir şiddet eylemine maruz kalmış mağdurlara, uygun bir coğrafi dağılım kapsamında acil/anında, kısa ve uzun dönemli profesyonel destek hizmeti sağlamak veya düzenlemek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Taraflar, kadınlara yönelik profesyonel destek hizmetlerini tüm şiddet mağduru kadınlara ve bunların çocuklarına sağlar veya buna yönelik düzenlemeleri yapar.”

6284 sayılı kanununun 15 md.'sine göre şiddet önleme ve izleme merkezlerine, mağdurlara yönelik bilgi verilmesi görevi yüklenmiştir. Bunun dışında, gerek 6284 sayılı kanununun 3, 4, 5. ve devamı maddelerinde düzenlenen tedbir başvuruları gerek ceza kovuşturmalarında ilgili mevzuat gereğince (hukuk muhakemeleri kanunu, ceza muhakemeleri kanunu, avukatlık kanunu) Adli Yardım mekanizması kapsamında mağdurun destek alması mümkün kılınmıştır.

• Telefon Yardım Hattı (24 md.)

“Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin, gizliliğe veya kimlik bilgilerinin açıklanmamasına özen gösterilerek, arayanlara tavsiyede bulunmak üzere ülke çapında 24 saat (7/24) hizmet verecek ücretsiz telefon yardım hattı kurmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanununun 15 md.'sine göre 7 gün 24 saat esasına göre hizmetleri yürüten şiddet önleme ve izleme merkezlerine bakanlık bünyesinde bulunan çağrı merkezinin yaygınlaşması ve bu hattan yapılan müracaatların izlenmesi görevi verilmiştir. Bakanlığa ait bulunan ALO 183 yardım hattı, şiddet mağdurlarının da başvurabildiği bir hat olmasına rağmen, sadece şiddet mağdurlarına özgülünen bir hat bulunmamaktadır.

• Sığınma Evleri (23 md.)

“Taraflar, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere, mağdurlara güvenli barınma sunmak ve mağdurlara proaktif biçimde ulaşmak için yeterli sayıda, kolay erişilebilir ve uygun sığınma evleri kurmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacaklardır.”

5393 sayılı Belediyeler Kanununun 14 md.'sine göre Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki Yönetmeliğin (5 Ocak 2013 tarih, 28519 sayılı) 4 md.'sine göre bakanlık yörenin ihtiyacına, sosyo-kültürel yapısına göre uygun görülecek il ve ilçelerde konukevi açar. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu yüz bini geçen belediyeler, ihtiyaca cevap verecek nitelik ve sayıda konukevi açar. İl özel idareleri ile sivil toplum kuruluşları da konuk evi açabilir. Sözleşmedeki sığınma evi kavramı iç hukukta konuk evi ibaresi ile karşılanmaktadır.

• Cinsel Şiddet Mağdurları İçin Destek (25 md.)

“Taraflar, mağdurlara tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışma hizmetleri sunacak uygun ve kolay erişilebilir tecavüz kriz merkezleri veya cinsel şiddet başvuru merkezleri kurmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanunda, cinsel şiddet mağdurları için ayrı bir merkez kurulması öngörülmemiştir. Ancak, şiddetin bir biçimi olan cinsel şiddet sebebiyle mağdur olan kişilerin, ilgili kanunun tüm hükümlerinden yararlanmaları (tedbir, konukevi gibi) mümkündür.

• Şiddet Tanığı Çocuklar / Tanık Çocuklar İçin Koruma ve Destek (26 md.)

“1. Taraflar, mağdurlara koruma ve destek hizmetleri sağlanırken, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete tanık olmuş çocukların hakları ile ihtiyaçlarının dikkate alınmasını sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Bu madde uyarınca alınan tedbirler, işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete tanıklık etmiş çocukların yaşlarına uygun psiko-sosyal danışmayı içerir ve çocuğun yüksek yararına gereken saygıyı/özeni gösterir.”

6284 sayılı kanunda şiddet tanığı çocuğun korunmasına ilişkin özel bir düzenleme bulunmamakta, sadece md. 5/1/ç 'ye göre hakim tarafından verilecek önleyici tedbirler hususunda, şiddet mağduru çocuklar açısından daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararına dayalı olarak, ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tamamen kaldırılması, çocuğa şiddet uygulanmamış olsa dahi söz konusu olabilecektir. 6284 Sayılı Kanun 5 md./3 'e göre, çocuklar ile ilgili hususun ve ilgili tedbirlerin düzenlenmesi 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa bırakılmıştır.

• Bildirim (27 md.)

“Taraflar, işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet eyleminin ifasına tanık olan veya eylemin gerçekleşeceğine yönelik makul gerekçeleri olan veya bir şiddet eyleminin daha gerçekleşeceğini öngören herhangi kimsenin bunu ilgili kuruluşlara veya yetkililere bildirmesini teşvik etmek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanunun 7 md.'sine göre, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı halinde, herkes bu durumu resmi makam ve mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri, görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

• Profesyoneller Tarafından Bildirim (28 md.)

“Taraflar, iç hukuk tarafından bazı uzmanlara uygulanan gizlilik ilkesinin, uygun olduğu durumlarda, bu kişilerin işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eyleminin gerçekleşmiş olduğuna ve daha ileri şiddet eylemlerinin gerçekleşeceğine dair makul sebepleri olması halinde bu tanıkların durumu ilgili kurum ve yetkililere bildirme olasılığı önünde bir engel teşkil etmeyeceğini teminat altına almak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

Burada bahsi geçen profesyonel kadroların kimler olacağı, maddede belirtilmemiştir. Madde gerekçesinde bu kişilerin kimler olacağı belirlenmesi, Taraf Devletlere bırakılmıştır. 6284 sayılı kanunda ve sair mevzuatta bu hüküm düzenlenmemiştir. Şiddet eylemlerinden haberdar olabilecek doktorlar, avukatlar, imamlar, öğretmenler gibi uzmanların şiddet vakalarını bildirmesi meslek kuruluşları ile ilgili düzenlemelerde mesleğin etiği ve mahremiyet ilkesi gereğince yeniden ele alınmalıdır.

iv. MAĞDURA YETERLİ VE ETKİLİ YASAL BAŞVURU YOLLARININ SAĞLANMASI / FAİLİN CEZALANDIRILMASI

İstanbul Sözleşmesince, Taraf Devletler bir yandan mağdurların yeterli ve etkili hukuki yollara başvurabilmesini garanti altına alacaklar; diğer yandan da gerekli ve önleyici koruyucu tedbirleri almayan devlet makamlarına karşı gerekli hukuki yollara başvurulmasını sağlamaya çalışacaklardır. (md. 29)

Sözleşmeyi hazırlayanlar, İHAM Osman v. Birleşik Krallık ve Opuz v. Türkiye kararlarına gönderme yaparak, devletin yaşam hakkının korunmasında pozitif yükümlülüğünü yerine getirmemesine ilişkin kararlarındaki gibi, bu tür yerine getirmeme durumlarının sadece ağır ihmal veya yaşama hakkının korunması görevinin bilinçli olarak görmezden gelmesi olmadığının altını çizmiştir. Sözleşme, taraf devletlerinde her ne kadar bu konuya ilişkin yasal düzenlemeler ve adli merciler bulunsun da sorunların devam etmekte olduğuna, etkili bir adli mekanizmanın varlığına dikkat çekilmiştir.

6284 sayılı kanun 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 20. maddeleri, şiddet konusunda adli mercilere başvuru hakkında yapılan düzenlemelerdir.

• Tazminat (30 md.)

“1. Taraflar, mağdurların işbu Sözleşmede belirtilen suçlardan herhangi birini işleyen faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olmalarını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Şiddet sonucu ciddi bedensel zarar görmüş ve sağlığı bozulmuş olan mağdurların; fail, sigorta veya Devlet tarafından finanse edilen sağlık ve sosyal hizmetler gibi kaynaklardan karşılanamayan zararlarına karşılık, zararın boyutuna göre, yeterli devlet tazminatı ödenir. Bu hüküm 3. 2. Paragrafı müteakiben alınan tedbirler tazminatın makul bir süre zarfında verilmesini temin altına alacaktır.”

İstanbul Sözleşmesi burada zararın fail, sigorta şirketi veya finansmanı devletçe sağlanan sağlık ve sosyal sigorta hükümlerince karşılanmaması halinde, ciddi bedensel yaralanma ve sağlık bozukluğuna uğrayanlara Devletçe tazminat ödenmesini öngörür. Sözleşme özel kişilerce zararın tazmin edilmediği noktada devletin kusursuz sorumluluğuna bağlı olarak zararı tazmin zorunluluğu getirmiştir ki, hakkaniyet ve sosyal devlet ilkeleri açısından yerinde bir düzenlemedir. Ancak, bahsedilen bedensel hasarın giderilmesi olduğu için, manevi tazminat talepleri düzenlemenin dışındadır. Anayasanın 40. maddesine göre devlet görevlilerinin görevini yapmaması halinde –örneğin, polis veya savcının ilgili prosedürü yürütmemesi- şüphesiz ki Devlete karşı bir tam yargı davası yürütülebilecektir.

Velayet, Görme Hakkı ve Güvenlik (31 md.)

*“1. Taraflar, çocuklara ilişkin velayet ve görme haklarının belirlenmesinde, işbu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinin göz önünde bulundurulmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraflar, herhangi bir görme ve velayet hakkının mağdurun veya çocuğun hak ve güvenliğini tehlikeye düşürmemesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”*

6284 sayılı kanunu md. 5/1/ç' ye göre, hakim tarafından çocuklar açısından daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararına dayalı olarak, ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tamamen kaldırılması konusunda tedbir kararı verebilir. Ayrıca, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda yer alan ilgili hükümlerde bu kapsamda ele alınmalıdır.

• Zorla Evliliklerin Hukuki Sonuçları (32 md.)

“Taraflar, zorla gerçekleştirilen evliliklerin mağdura mali veya idari bir yük getirmeksizin feshini, iptalini ve sonlandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

Türk hukukunda zorla gerçekleştirilen evliliklerin feshi, iptali ve sonlandırılması 4721 sayılı kanunun 145 ve devamı maddelerince mümkündür. Zorla evlendirme, ayrıca bir suç olarak düzenlenmemiştir.

• Psikolojik Şiddet (33 md.)

“Taraflar, tehdit veya zorlama yoluyla kişinin psikolojik bütünlüğüne ciddi biçimde zarar veren kasıtlı eylemlerin cezai suçlar olarak değerlendirilmesini sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

5237 sayılı Kanununun Eziyet başlıklı 96. Maddesi, psikolojik şiddeti oluşturan fiilleri suç tanımında içermektedir. Ayrıca, kanun eziyet suçunun alt üst soy ve eşe karşı işlenmesi halini nitelikli bir suç sayıp cezayı ağırlaştırmıştır.

• Israrlı Takip (34 md.)

“Taraflar, başka bir kişiyi hedef alan ve kişinin kendi güvenliği için korku duymasına neden olacak şekilde tekrar eden, kasıtlı ve tehditkar davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanunun amacının açıklandığı 1. Maddesinde, tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının korunması zikredilmiştir. 6284 sayılı kanun yönetmeliğinin 3 md/ş 'de de “tek taraflı ısrarlı takip” mağdurunun tanımı yapılmıştır. Gerek 6284 sayılı kanun, gerekse bu kanunun uygulanmasına ilişkin uygulama yönetmeliği; İstanbul sözleşmesindeki “ısrarlı takip” kavramı yerine, “tek taraflı ısrarlı takip” kavramına yer vermiştir. İsrarlı takip olarak nitelenebilecek eylem, ancak tek taraflı olarak icra edilebilen bir davranış biçimi veya hareket tarzı olup, “takip” kelimesinin başına “tek taraflı” ibaresinin veya sıfatının eklenmesi gereksiz bir tekrardır. Bu tür takip hallerinin mağdurun rızası dışında gerçekleştiğini vurgulamak amacıyla, kavramın başına “tek taraflı” ibaresinin eklendiği düşünülebilirse de, bu durum kavramın totolojik bir içeriğe bürünmesine engel olmamaktadır. Zira takip, rıza dışında gerçekleşmektedir ve rızanın varlığı halinde bu durumun ısrarlı takip değil refakat ve ya eşlik olarak isimlendirilecektir.

Ceza mevzuatımızda ısrarlı takip ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmemiştir. İsrarlı takip fiili, hakaret (TCK, md. 125), cinsel taciz (TCK, md. 105), müessir fiil (yaralama) (TCK, md. 86), cinsel saldırı (TCK, md. 102) ve hatta kasten öldürme (TCK, md. 81, md. 82) suçlarının öncüsü olarak da karşımıza çıkabilir, ısrarlı takip faili eylemin uyduğu fiile göre cezalandırılır.

• Fiziksel Şiddet (35 md.)

“Taraflar, bir başka bireye yönelik olarak kasıtlı olarak uygulanan fiziksel şiddet eylemlerinin cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

5237 sayılı kanunun kasten öldürme başlıklı 81. Maddesi ve kasten yaralama başlıklı 86. Maddesi, fiziksel şiddeti oluşturan fiileri suç saymış, alt üst soya ya da eşe karşı işlenmesi halinde nitelikli hal sayıp öngörülen cezayı ağırlaştırmıştır.

Şiddet mağdurunun hukuk davası yoluyla boşandığı/boşanmak üzere olduğu eşinden tazminat alma hakkı saklıdır.

• Tecavüz Dahil Cinsel Şiddet (36 md.)

“1. Taraflar, aşağıda belirtilen kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır; a. herhangi bir organla veya cisimle bir başka kişiyle vajinal, anal veya oral olarak, kişinin rızası olmadan ilişkiye girme b. kişiye karşı rızası olmaksızın cinsel nitelikli eylemlerde bulunma, c. bir kişinin rızası olmaksızın üçüncü bir kişiyle cinsel nitelikli eylemlerde bulunmasına neden olma. 2. Rıza, mevcut koşulları değerlendiren kişinin hür iradesinin bir sonucu olarak isteğe bağlı olarak verilmelidir. 3. Taraflar, 1. paragrafta yer alan hükümlerin iç hukuk tarafından tanındığı şekliyle eski veya şu anki eşe veya partnerlere karşı işlenen eylemler için geçerli olmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacaklardır.”

5237 sayılı kanunun cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar babında yer alan, Cinsel Saldırı (md. 102), Çocukların Cinsel İstismarı (md. 103), Reşit olmayanla Cinsel İlişki (md. 104) suç tipleri mevcuttur.

• Zorla Kürtaj ve Zorla Kısırlaştırma (39 md.)

“Taraflar aşağıdaki kasti davranışların cezalandırılmasını teminat altına almak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır; a. Kendisinin daha önceden bilgisi ve rızası olmaksızın kadın üzerinde kürtaj gerçekleştirilmesi. b. Kendisinin daha önceden rızası ve sürece ilişkin bilgisi olmaksızın kadının doğal üreme kapasitesini sonlandırma amacı veya etkisi taşıyan cerrahi operasyon gerçekleştirilmesi.”

5237 sayılı kanunun çocuk düştürme başlıklı 99 md. ve kısırlaştırma başlıklı 101. Maddesinde, sözleşmenin bu maddesine ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

• Cinsel Taciz (40 md.)

“Taraflar; bir kişinin onurunu zedelemek amacıyla veya böyle bir etkiyle istenmeyen sözlü, sözsüz veya fiziksel olarak cinsel nitelikte davranışta bulunmayı, bunların özellikle de tahrik edici, düşmanca, küçük düşürücü, yüz kızartıcı ve kırıcı bir çevre yaratarak yapılmasını cezai ve diğer yaptırımlara tabi kılmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

5237 sayılı kanunun 105. maddesinde düzenlenen Cinsel Taciz suçunda, bir kişiyi cinsel amaçlı taciz eden kişi hakkında ceza öngörülmüştür.

• Zorunlu Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Usul ve Hükümlerinin Yasaklanması (48 md.)

“Taraflar, işbu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinde arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

Bu Sözleşme hükmünce arabuluculuk, uzlaşma gibi her türlü alternatif çözüm bulma süreçleri de devre dışı bırakılacaktır. 6284 sayılı kanunda buna ilişkin münhasıran bir düzenleme bulunmamaktadır. 6284 sayılı kanun yönetmeliğinin md. 35/3’te arabuluculuk ve uzlaşma önerilmeyeceğine ilişkin hüküm bulunmaktadır. Bunun yanında, 6325 sayılı Arabuluculuk Kanununun md. 1/2’de aile içi şiddet durumlarında arabuluculuk yasaklanmıştır.

• Acil Müdahale, Önleme ve Koruma (50 md.)

“1. Taraflar, sorumlu kolluk kuvvetlerinin mağdurlara yeterli ve hızlı koruma imkânları sunarak işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddete acil ve yerinde müdahale etmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Taraflar, işlevsel tedbirlerin alınması ve kanıt toplama da dahil olmak üzere, kolluk kuvvetlerinin işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddetin önlenmesinde ve mağdurların korunmasında acil ve yerinde müdahale etmelerini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanunun 3. ve 5. Maddelerinde yer alan tedbir kararlarının gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, ilgili kolluk amirince alınabileceği öngörülmektedir.

• Risk Değerlendirmesi ve Risk Yönetimi (51 md.)

“1. Taraflar, risk yönetimini sağlamak ve gerekli olması durumunda koordineli destek ve güvenlik sağlamak üzere ilgili yetkililerce ölüm riskine, durumun ciddiyetine ve şiddetin tekrarlanma riskine ilişkin bir değerlendirme yapılmasını ve gerek olması halinde eşgüdümlü güvenlik ve destek verilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Taraflar 1. paragrafta atıfta bulunulan değerlendirmenin, soruşturma ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasının her aşamasında, işbu Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eyleminin faillerinin ateşli silahlara sahip olduklarını veya bunlara erişimlerinin olduğunu göz önünde bulundurmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanunun md. 4/ç ‘e göre, hakim korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması halinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak, 5726 sayılı Tanık Koruma kanunu hükümlerine göre, kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine karar verebilir.

Ayrıca, 6284 sayılı kanun md. 5/ğ gereğince hakim, şiddet faili silah taşımaya zorunlu olan bir kamu görevini ifa etse bile, silahını teslim etmesi konusunda karar verebilir.

• Acil Engelleme Emirleri (52 md.)

“Taraflar, ani tehlike durumlarında; ilgili yetkililerin kendiliğinden aile içi şiddet failine belli bir süre zarfı için mağdurun veya risk altındaki kişinin ikamet ettiği bölgeden ayrılma ve failin mağdurun veya risk altındaki kişinin ikamet bölgesine girmesini veya onlarla irtibat kurmasını yasaklama emri verme yetkisine sahip olmalarını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Bu madde uyarınca alınan tedbirler mağdurun veya risk altındaki kişinin güvenliğini ön planda tutar.”

6284 sayılı kanunun 5 md.'sine göre, hakim şiddet failinin müşterek konuttan uzaklaştırılması, korunan kişilere yaklaşmasının yasaklanması, iletişim araçları ile rahatsızlık vermemesi gibi tedbirler alır. 6284 Sayılı Kanun, daha öncede belirttiğimiz üzere, şiddet önleme ve izleme merkezlerine de bu görevi yüklemiştir.

• Kısıtlama ve Koruma Emirleri (53 md.)

“1. Taraflar, işbu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet mağdurlarına uygun kısıtlama ve koruma emirlerinin mevcut olmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Taraflar, 1. paragrafta atıfta bulunulan kısıtlama ve koruma emirlerinin: -Mağdur tarafından herhangi bir mali ve idari sorumluluk yüklenilmeksizin acil korumaya uygun olmasını, -Belirli bir zaman dilimi içerisinde veya değiştirilinceye veya kaldırılincaya kadar yürürlükte kalmasını, -Gerekli olduğu durumda, duruşma yapılmaksızın tek taraflı temelde kullanıma konulmasını, -Diğer yasal kovuşturmalara bakılmaksızın ve bu kovuşturmalara ek olarak mevcut bulunmasını, -Bir sonraki yasal kovuşturmalarda maddi fiil olarak takdimine izin verilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 3. Taraflar, 1. paragraf uyarınca uygulamaya konan kısıtlama ve koruma emirlerinin ihlalinin etkili, orantılı ve caydırıcı cezai yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı kanunun 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 17, 18, 19. maddelerinde, şiddet mağdurunun korunması şiddetin önlenmesine ilişkin bir dizi tedbir sayılmış, bu tedbirlerin özellikleri ve tedbir kararlarına aykırılık halinde öngörülen zorlama hapsi yer almıştır. Ayrıca, mağdura geçici yardım yapılması, nafaka ve sağlık giderlerine ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

• Soruşturma ve Kanıt (54 md.)

“Taraflar, herhangi bir hukuki veya cezai davada mağdurun cinsel geçmiş ve davranışlarına ilişkin kanıtların yalnızca ilgili ve gerekli olması durumunda kullanılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

5237 sayılı kanun ile birlikte, ceza hukukunda yer alan cinsel suçlarda mağdurun evli veya bekar olmasına göre yapılan ayırım terk edilmiştir.

• Tek Taraflı ve Resen Yargılamalar (55 md.)

“1.Taraflar, işbu Sözleşmenin 35, 36, 37, 38 ve 39. maddeleri uyarınca belirlenen suçların soruşturulması veya kovuşturmalarının; suçun o bölgenin tamamında veya bir kısmında işlenmesi durumunda, suçun mağdur tarafından bildirilmesi veya şikâyette bulunulmasına bağlı olmamasını ve mağdur şikayetini veya ifadesini geri alsa bile kovuşturmanın devam etmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Taraflar, iç hukuklarında öngörülen koşullara uygun olarak, kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin ve aile içi şiddet danışmanlarının, işbu Sözleşme uyarınca belirlenen suçlara ilişkin soruşturma ve adli takibatın yapılması sırasında mağdurun isteği üzerine, mağdura yardım ve destek verme olanağını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

Taraf Devletler, İstanbul Sözleşmesinin yukarıda ayrıntıları ile bahsi geçen 35. maddesindeki “fiziksel şiddet”; 36. maddesindeki “ırza geçme ve cinsel şiddet”; 37. maddesindeki “zorla yapılan evlilikler”; 38. maddesindeki “kadın sünneti”; 39. maddesindeki “kısırlaştırmaya ve kürtaja zorlama” eylemlerindeki suçlarla ilgili olarak; soruşturma ve kovuşturmaların, suçun taraf devletin kısmen veya tamamen kendi topraklarında işlenmesi durumlarında, mağdurun ifadesi veya şikayetine bağlı olmaksızın, hatta ve hatta mağdurun ifadesini veya şikayetini geri çekmesi durumunda dahi devam etmesini temin edeceklerdir. Türk hukukunda bu suçların bazılarında şikayet şartı yer almakta ise de, lakin suçun nitelikli bir hali olması sebebiyle şikayet şartı aranmaksızın resen kovuşturulması esastır.

• Koruma Tedbirleri (56 md.)

“1. Taraflar, soruşturma ve adli takibatın her aşamasında mağdurların hak ve çıkarlarının yanı sıra tanık olarak onların özel ihtiyaçlarını koruma altına almak amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Bunlar: **a.** Mağdurların, ailelerinin ve görgü tanıklarının tehdit, intikam veya tekrar mağdur edilmeye karşı korunmasının sağlanması; **b.** Mağdurun, en azından kendisinin ve ailesinin tehlikede olabileceği durumlarda, failin kaçtığından, geçici veya sürekli olarak serbest bırakıldığından haberdar edilmesinin sağlanması; **c.** İç hukukun öngördüğü koşullar altında mağdurları, hakları ve tasarruflarındaki hizmetler, şikâyetleri üzerine başlatılan takipler, cezalar, soruşturma ve takibatların genel ilerleyişi, onların bu husustaki rolleri ve davaların sonuçları hakkında bilgilendirilmesinin sağlanması; **d.** Mağdurun doğrudan veya bir aracı yoluyla, iç hukukun usul ilkelerine uygun olarak, dinlenilmesinin, kanıt sunmasının, görüş, ihtiyaç ve endişelerini sunmasının ve bunların göz önünde bulundurulmasının sağlanması; **e.** Mağdurlara hak ve çıkarlarının uygun bir şekilde sunulmasını ve söz konusu hak ve çıkarların göz önünde bulundurulmasını sağlayacak uygun destek hizmetleri sunulması; **f.** Mağdurların mahremiyet ve görüntüsünü korumak amacıyla uygun tedbirlerin benimsenmesi; **g.** Mümkün olan durumlarda, mahkeme ve kolluk kuvvetleri birimlerinde mağdur ve fail arasında temas kurulmasından kaçınılmasının sağlanması; **h.** Mağdurlara, davaya taraf olarak katıldıklarında veya kanıt sunarlarken bağımsız ve yetkin çevirmenler sağlanması, **i.** iç hukuk tarafından öngörülen ilkelere uygun olarak, uygun iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla mağdurun mahkeme salonunda olmaksızın ya da fail olduğu iddia edilen şahsın yokluğunda mahkemede ifade verebilmesinin mümkün kılınması yoluyla gerçekleşir. 2. Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet mağduru çocuk ve tanıklara çocuğun yüksek yararı gözetilerek özel koruma tedbirleri temin edilir.”

6284 sayılı kanununun 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 17, 18, 19. maddelerinde, şiddet mağdurunun korunması şiddetin önlenmesine ilişkin bir dizi tedbir sayılmış, bu tedbirlerin özellikleri ve tedbir kararlarına aykırılık halinde öngörülen zorlama hapsi yer almıştır. Ayrıca, mağdura geçici yardım yapılması, nafaka ve sağlık giderlerine ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

• Adli yardım (57 md.)

“Taraflar, iç hukukta öngörülen koşullar altında mağdurların ücretsiz adli yardım ve destek alma haklarını sağlar.”

Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ceza Muhakemeleri Kanunu, Avukatlık Kanunu gereğince, hem hukuk davalarında hem de ceza davalarında şiddet mağdurlarının adli yardımdan faydalanması mümkündür.

v. GÖÇ VE SİĞİNMACILARA İLİŞKİN ÖZEL YÜKÜMLÜLÜKLER

Belgeleri dahi olmayan göçmen ve mülteci kadınlar, toplumsal cinsiyet temelli şiddete açık, özel bir alt kategori oluşturmaktadır. Göçmen ve mülteci kadınlar, bir yandan şiddet fiillerine maruz kalmaya daha açıktırlar, diğer yandan şiddetin aşılmasında benzer güçlükler ve engellerle karşılaşmaktadırlar. İstanbul sözleşmesinde yer alan, Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1951 tarihli Cenevre sözleşmesi ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin yorumladığı şekilde İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 3. Maddesi ve sair göçmen ve mültecilerin durumlarına ilişkin uluslararası belgelerle uyumlu olacak şekilde okunması gereken bu düzenleme, alanında bir ilki oluşturmaktadır. Göçmen ve mülteci (sığınmacı) statüsünde yer alan ve sözleşme kapsamında şiddete maruz kalmış kişiler için, taraf devletlere bir takım yükümlülükler öngörmektedir. Bunlar;

• İkamet Statüsü verilmesi (59 md.)

“1. Taraflar, evlilik birliğinin sonlanması durumunda, ikametgah durumu iç hukuk tarafından eş veya partnerin ikametgah durumuna bağlı olan mağdurlara, özellikle zor durumlarda ve başvuru üzerine, evliliğin veya ilişkinin süresine bakılmaksızın bağımsız ikamet izni verilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Müstakil ikamet izni verilmesi ve süresine ilişkin koşullar iç hukuk tarafından düzenlenir. 2. Taraflar, şiddet mağdurlarının eşe veya partnere bağlı olan ikamet durumuna ilişkin başlatılan sınır dışı işlemlerinin askıya alınmasını sağlayabilmelerini temin etmek üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 3. Taraflar, aşağıdaki durumlardan birinin veya tamamının söz konusu olması durumunda mağdurlara yenilenebilir ikamet izni verir; a. Yetkili makamın, kişisel durumlarından dolayı mağdurun kalması gerektiği görüşünde olması; b. Soruşturma veya cezai takibatlarda muadil yetkililerle işbirliğinin kurulması amacıyla yetkili makamın mağdurun kalmasını gerekli görmesi. 4. Evlilik amacıyla Taraf ülkeye getirilen ve ikamet ettikleri yerdeki ikamet durumunu kaybeden zorla evlilik mağdurlarının haklarını tekrar geri almasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6284 sayılı Kanunda, İstanbul Sözleşmesinde yer alan bu maddelerin karşılığı bulunmamakta ise de, kanunun yönetmeliğinde (3/n) şiddet mağduru tanımlamasında “mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde uyruğuna bakılmaksızın” ifadesi ile üstü kapalı bir tanım getirilmiş ve kanunda şiddet olarak tanımlanan eylemlerden zarar görenler ifadesi ile göçmen ve mülteci kadınlar kapsam dahiline sokulmuştur. Bu statüye sahip kişiler, 6284 sayılı kanunun tüm hükümlerinden faydalanacaklardır.

Aile ikamet iznini düzenleyen 6456 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 34. maddesinde “Boşanma hâlinde, Türk vatandaşıyla evli yabancıya, en az üç yıl aile ikamet izniyle kalmış olmak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilebilir. Ancak yabancı eşin, aile içi şiddet gerekçesiyle mağdur olduğu ilgili mahkeme kararıyla sabit ise, üç yıllık süre şartı aranmaz” denilmektedir. Şiddete maruz kalan mülteci/geçici koruma altında olan/yabancı kadının ikamet izni alması kolaylaştırılmıştır.

• Toplumsal Cinsiyete Dayalı Mülteci Başvuruları (60 md.)

“1. Taraflar, 1951 Mültecilerin Durumuna İlişkin Sözleşme'nin 1 A (2) maddesinin anlamı çerçevesinde, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir zulüm çeşidi ve tamamlayıcı/yardımcı korumayı gerektiren ciddi bir zarar olarak tanınması için gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Taraflar, Sözleşme gerekçelerinden her birine toplumsal cinsiyete duyarlı yorum yapılmasını sağlar ve bu gerekçelerden bir veya birden fazlası nedeniyle korkulduğunda başvuranlara yürürlükteki ilgili araçlara göre mülteci statüsü verilir. 3. Taraflar sığınmacılar için, toplumsal cinsiyete duyarlı kabul usullerinin ve destek hizmetlerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet yönergelerini ve mülteci statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma başvurusunu da kapsayan toplumsal cinsiyete duyarlı sığınma usullerini geliştirmeye yönelik gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

• Geri Göndermeme İlkesi (61 md.)

“1. Taraflar uluslararası hukuk çerçevesinde mevcut yükümlülüklerine uygun olarak geri göndermeme ilkesini gözetmek amacıyla gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. 2. Taraflar statüleri veya ikametleri gözetilmeksizin korumaya muhtaç şiddet mağduru kadınların yaşam riski bulunan veya işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz kalabileceği hiçbir ülkeye hiçbir koşulda geri gönderilmemesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.”

6456 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu md. 3/ 1 ‘ye göre işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi Özel ihtiyaç sahibi olarak tanımlamaktadır. Aynı Kanunun 67 md. gereğince özel ihtiyaç sahiplerine uluslararası koruma başvurularında öncelik tanınacağı; İşkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalan bu kişilere, bu türden fiillerin neden olduğu hasarlarını giderecek yeterli tedavi imkânı sağlanacağı ifade edilmiştir. 75 md.’sine göre yapılacak mülakatlarda özel ihtiyaç sahiplerinin özel durumları göz önünde bulundurulacak, 95 md.’sine göre, kabul ve barınma merkezlerinde özel ihtiyaç sahiplerinin barındırılmasına öncelik verilecektir.

III. “KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE İSTANBUL SÖZLEŞMESİ” ÇALIŞTAYI KONU BAŞLIKLARI VE GENEL DEĞERLENDİRME

11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılan ve imzacı ülke sayısının 10’a ulaşması ile birlikte, 1 Ağustos 2014 tarihinde taraf devletler açısından bağlayıcı olan İstanbul Sözleşmesi ve sözleşme hükümleri dikkate alınarak hazırlanan 6284 sayılı kanun hükümlerinin bir arada değerlendirilmesi, uygulamada karşılaşılan sorunlar, sözleşmeye taraf olan devletlerin yükümlülükleri ve bu yükümlülüklerin etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesinin nasıl sağlanacağı hususlarının tartışılması gerektiği düşüncesi ile hareket eden Kadın ve Demokrasi Derneği, “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi” başlıklı Çalıştayı 30 Ekim 2014 tarihinde, İstanbul’da gerçekleştirmiştir.

Çalışmaya, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanun kapsamında çalışmalar yürüten yetkili kurumların temsilcileri, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Uzmanları, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) üyeleri, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) Müdürü ve uzmanları, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) İl ve Şube Müdürleri, çeşitli üniversitelerden akademisyenler, hakim ve savcılar, STK’lar, uzman psikolog ve pedagog ve KADEM Hukuk Komisyonu’ndan serbest avukatların nezdinde katılım sağlanmıştır.

Çalıştayda; “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Kapsamı ve İçeriği”, “Sözleşmenin Taraf Devletlere Getirdiği Yükümlülükler ve İzlenecek Politikalar”, “Sözleşmenin Şiddet Gören Kadınlara Yönelik Getirdiği Çözümler”, “Sözleşmenin Cezai ve Hukuksal Yaptırım Boyutunun Tartışılması” ve “Sözleşmeye Göre Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü” ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır.

Her bir konu başlığı katılımcılar tarafından ayrı masalarda tartışılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Bu bölümde, KADEM tarafından gerçekleştirilen “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi” başlıklı Çalıştayı sonucunda, KADEM’in yasal düzenlemelere ve uygulamaya yönelik tavsiyelerine yer verilecektir.

YASAL MEVZUAT HAKKINDA TESPİT VE ÖNERİLERİMİZ

i. 6284 SAYILI KANUNA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

- ✓ 6284 Sayılı Kanununun 11. Maddesinde, kolluk görevlileri için öngörülen “çocuk ve kadının insan hakları ile kadın-erkek eşitliği konusunda eğitim alma” şartı, mülki idareler için de getirilmeli, uygulanabilir olması için ise, eğitim çalışmaları yapılarak emniyet ve valilik/kaymakamlıkta özel birimler oluşturulmalıdır.
- ✓ Kanunda, Cumhuriyet Savcılıklarının talep ve tedbir kararı verecek merciler arasında yer almaması, düzenlemedeki bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk birimlerinin yetkili görüldüğü bir konuda Cumhuriyet Savcılığının yetkili olmaması düşünülemez. Suç teşkil eden bir fiilde Cumhuriyet Savcılarının da tedbir kararı verebilmesi gereklidir. Uygulamadaki hızlılığı ve etkinliği sağlayabilmek açısından bu konuda düzenleme yapılması gerekmektedir.
- ✓ Kanununun 1. maddesinde yer alan “tek taraflı ısrarlı takip” kavramı, totolojik bir içerik taşımaktadır. İsrarlı takip olarak nitelenebilecek eylem, ancak tek taraflı olarak icra edilebilen bir davranış biçimi veya hareket tarzı olup, “takip” kelimesinin başına “tek taraflı” ibaresinin veya sıfatının eklenmesi gereksiz bir tekrarlama. Bu tür takip hallerinin, mağdurun rızası dışında gerçekleştiğini vurgulamak amacıyla kavramın başına “tek taraflı” ibaresinin eklendiği düşünülebilirse de, bu durum kavramın totolojik bir içeriğe bürünmesine engel olamamaktadır. Aynı zamanda ısrarlı takip hallerinde tek taraflı olup olmadığı, eylemin iki tarafın bilgisi dahilinde bir eylem olup olmadığı şeklinde yorumlamada bulunulmasının yolunu açabilir, bu durumda ısrarlı takip mağdurunun aleyhine sonuçlar doğurabilir.
- ✓ Kanununun 2/g maddesinde; kanunda şiddet olarak tanımlanan davranışları dolaylı olarak uygulayan kişi, “şiddet uygulayan” tanımı içine sokulmamıştır. Bu sebeple, şiddet uygulayan kapsamına, şiddet failini azmettiren kişinin girip girmeyeceği konusunda belirsizlik doğmaktadır. Bu hususun açıklanarak, şiddet failini azmettiren kişinin de şiddet uygulayanın tanımına dahil edilmesi ve bu şekilde şiddet mağdurunun azmettirenine karşı da korunmasının sağlanması gerektiği düşüncesindeyiz.
- ✓ Kanununun 3/d madde hükmü ile, kreş imkanının sınırlandırılmasının uygun olmadığı kanaatindeyiz. Sınırlamada tek ölçüt asgari ücret olmalıdır. Asgari ücret ve altında ücret alanlara koşulsuz kreşten yararlanma imkanı tanınmalıdır.
- ✓ Kanununun 4/b maddesindeki tedbirin yalnızca kişinin evli olması durumuna hasredilmesi yeterli olmayıp, imam nikahlı veya birlikte yaşayanların bu tedbir kararından yararlandırılmamış olması, kanunun amacı ile örtüşmemektedir.
- ✓ Kanununun 8/2 maddesinin 2. Cümlesinde, “şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde” dediği halde, maddede geçen kişi veya makamların talebi ile bu tedbirlerin kaldırılacağına karar verileceğinin söylenmesi çelişkilidir. Şiddet tehlikesinin devam etmesi halinde, tedbirin kaldırılması hukuk mantığı açısından kabul edilemez. Burada geçen “kaldırmanın” ne suretle gerçekleşeceği veya başka tedbirlere hükmedilmesi gerektiği hallerde, daha önce verilen tedbirlerin kaldırılması gerektiğine ilişkin açıklama yapılmalıdır. Yine maddede, talepte bulunacakların tahdidi olarak sayılmış olması ve Savcılık Makamının burada yer almamış olmasına ilişkin eksikliğin de giderilmesi gerekmektedir.
- ✓ Kanununun 8/3 maddesi yorumlandığında, önleyici tedbir kararı için delil ve belge aranabileceği gibi bir sonuç çıkmaktadır. Önleyici tedbir kararları bakımından da “delil ve belge aranmayacağı” hususunun açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

- ✓ Kanunun 8/7 madde hükmündeki talebin doğrudan kolluğa yapılıp yapılmayacağı ve kolluğun bunu ne şekilde yapabileceği hususu düzenlenmelidir.
- ✓ Kanunun 9/2 maddesine göre, bu kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı yapılan itiraz; kararı veren mahkemenin dışında ayrı bir mahkeme tarafından incelemektedir. Bu hüküm tedbir kararını veren mahkemenin, itirazı incelemesine olanak tanıyacak şekilde düzenlenmelidir, böylece kararı veren mahkemenin itiraz sonucunda kararını daha ayrıntılı olarak incelemesi olanağı verilmesi uygun olacaktır. Zira, tedbir kararları verilirken delil aranmamakta ve tedbir kararları talep üzerine verilmektedir. Çoğunlukla tedbir kararı veren mahkeme, vakanın ayrıntısını inceleme olanağı bulamamaktadır. Ayrıca, tedbir kararının verilmesi ile birlikte, sosyal uzmanların rapor düzenlenmesinin zorunlu tutulması, yargılamanın ve tedbirin sıhhati açısından uygun olacaktır.
- ✓ Kanunun 15/4 madde hükmünde geçen “zorunlu hallerin” açıklanması gerektiği kanısındayız.
- ✓ Kanunun 6. Maddesinde, koruma tedbirleri sırasında işlenen suçlarla ilgili olarak, denetimli serbestlik ve diğer seçenek yaptırımlara başvurma hükümlerinin saklı tutulması yerinde değildir. Kadınlara karşı işlenen şiddet suçları için özel bir infaz sistemi gerekmektedir. Koruyucu tedbir kararları verilmesi aşamasında işlenen suçlarda şiddete başvuran kişiler için, denetimli serbestlik, erteleme, paraya çevirme vb. yöntemlere başvurulması engellenmelidir. Bunun yanı sıra; izin kullandırma ya da herhangi bir nedenle erken tahliye durumlarında kadınlara önceden haber verilmesi gibi özel önlemler alınmalıdır.
- ✓ Kanun metninde, “şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan ve çeşitli kurumlara başvuran kadınlara” “UZLAŞTIRMA ve ARABULUCULUK” önerilmeyeceğine dair hususun kanunda açıkça yer almaması bir eksikliktir.

ii. DİĞER YASAL MEVZUATA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

- ✓ 5287 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Md. 82/1/k hükmü “Töre veya sözde namus saikiyle” şeklinde değiştirilmelidir. İstanbul Sözleşmesine paralel olarak “sözde namus saiki”, suçun nitelikli hali olarak düzenlenmelidir.
- ✓ 5287 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Md. 86/3 hükmüne, “Kadına karşı toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeni ile” ifadesi eklenmelidir. İstanbul Sözleşmesine paralel olarak, suçun nitelikli hali olarak düzenlenmelidir.
- ✓ 5287 sayılı Türk Ceza Kanununda ensest ilişkiler ayrı bir suç olarak düzenlenmelidir.
- ✓ 5287 sayılı Türk Ceza Kanununda, ısrarlı takip ayrı bir suç olarak düzenlenmelidir. Bunun yapılmaması ve mağdura karşı işlenen eylemlerin, mahkemelerce birbirinden farklı taciz veya sarkıntılık eylemleri olarak ele alınması halinde, faillere verilen cezalar caydırıcılıktan uzak olacak, bu da kadınları ısrarlı takip fiiline karşı korumasız bırakacaktır. Ayrı bir suç olarak tanımlanması, takip eylemlerinin mağdura yönelik fiziksel bir şiddet eylemine veya mağdurun vücut bütünlüğüne yönelik bir saldırıya dönüşmeden önlenmesi ve failin eylemlerinin kontrol altına alınması için önemlidir.
- ✓ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253. Maddesine, “kadına ve çocuğa karşı cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle suçlar, şiddet ile aile içi şiddet içeren suçlarda uzlaştırma yoluna gidilemez” ifadesi eklenmelidir.
- ✓ 5393 Sayılı Kanunun ve Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğinin belirlediği ‘belediyelerin konukevi açma zorunluluğu’na ilişkin düzenlemeye rağmen, çok sayıda belediyenin çeşitli sebeplerle konukevi açmadığı tespit edilmiştir.

Bu noktada, Kadın Konukevi açmanın bir zorunluluk haline getirilmesi, ayrı bir yasal düzenleme yapılması yahut var olan düzenlemelerde yer alan “açar” ifadelerinin “açmak zorundadır” olarak değiştirilmesi, bu yükümlülüğe aykırı davranan kurum ve kuruluşlara yaptırım uygulanması ivedi olarak gündeme alınmalıdır. Ayrıca Belediyelere yüklenen bu zorunluluk, başka kuruluşlara (İl Özel İdareleri gibi) paylaştırılmalıdır. Olumlu örnekler modellenerek teşvik edilmelidir.

- ✓ 5393 Sayılı Kanununun 03.07.2005 tarihinde 50.000 kişi olarak belirlediği konukevi açma zorunluluğuna ilişkin kistasın 12.11.2012 tarihli değişiklikle 100.000 kişi olarak artırılması konukevi açma zaruretine ilişkin olumsuz bir adımdır.
- ✓ Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin, Ek-3 belgesinde yer alan Kadın Konukevi Taahhütname Formu’ndaki “kadın konukevinde kalış sürecinde uyulması gereken kurallar” ın 9. maddesinin yorumu açık ifadeler içerdiği görülmektedir. Bu ifadeler, konukevinden yararlanacak kadınlar üzerinde yönetimlerin denetim kurma olanağını arttırabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bu tür düzenlemelerin kurumlardan yararlanan kadınların temel hak ve özgürlüklerini kısıtlamayacak biçimde olması gerekmektedir. İlgili hükümde bu durum vurgulanmalıdır.
- ✓ Sözleşmede yer alan sığınma evi kavramı, 6284 sayılı kanun uygulama yönetmeliği ve sair düzenlemelerde “konuk evi” olarak tanımlanmıştır. Konuk evi ibaresi, sığınma evinin kapsadığı anlamı tam olarak karşılayamamaktadır. Bu iki ifade tarzı, İstanbul Sözleşmesi ile iç hukukun uyumunun sağlanabilmesi ve karışıklığın önüne geçilebilmesi için aydınlaştırılmalıdır.
- ✓ Adli Yardım konusunda ilgili kanunlarda yapılacak değişiklikle, şiddet mağdurunun ilgili kurumlardan belge getirmesini istemekten vazgeçilmelidir. Mağdurun başka şehirde olması halinde şehirlerarası koordine sağlanması açısından mağdurdan evrak istenmemelidir. Aynı zamanda, şiddet mağdurunun güvenliğini tehlikeye atan durumlarda bilgi ve belge toplama zorunluluğuna istisna getirilmelidir.
- ✓ Ceza kanunlarında, konunun önemine binaen şiddetin önlenmesi ile birlikte kadın ve çocuklara uygulanan şiddet ile ilgili “özel bir yasal düzenleme” yapılmalıdır.
- ✓ Cinsel taciz ve cinsel istismar suçlarının faillerinin cezalarının ertelenmesi yahut tutuksuz yargılanarak toplumda infiale sebebiyet verilmesi gibi durumlar dikkate alınarak, failin rehabilite edilmeden tekrar toplum içerisine dönerek tehlike oluşturmaya devam etmesinin engellenmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

B. UYGULAMAYA DAİR TESPİT VE ÖNERİLERİMİZ

- ✓ İstanbul Sözleşmesi'nin hukuki boyutunun yanı sıra, şiddeti sona erdirmeye, ayrımcılığı sonlandırma ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusunda sosyal boyutu bulunmaktadır. Bu noktada Türkiye, sözleşmedeki önleme, koruma, soruşturma dışında politika üretme yükümlülüğünü de yerine getirmelidir.
- ✓ Şiddetin henüz başlamadan önlenmesi için, toplumsal farkındalık çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- ✓ Kadına yönelik şiddetin bir sosyal sorun olduğu anlayışından ziyade, insan hakkı ihlali ve ayrımcılık biçimi olduğuna ilişkin farkındalık kampanyaları düzenlenmelidir.
- ✓ Şiddete başvurmaksızın sorun çözme yöntemlerinin öğretilmesi için, kişiler arası iletişimin dahil olduğu, evlilik öncesi eğitim seminerleri yaygınlaştırılmalı, öncelikle pilot illerde zorunlu hale getirilmelidir. Anne ve baba eğitim seminerleri yaygınlaştırılmalı ve ücretsiz hale getirilmelidir.
- ✓ Milli Eğitim Bakanlığı ile protokol yapılmak suretiyle, drama sınıf ve bölümlerinde yapılacak somut pratiklerle, şiddete başvurmaksızın sorun çözme yöntemleri öğrencilere somut örnekleriyle öğretilmelidir.
- ✓ Toplumsal duyarlılığın etkin şekilde artırılması noktasında; televizyon programları ve özellikle dizilerde kadın ve çocuğa yönelik şiddet sahnelerinde şiddeti özendirici nitelik taşımamasına ilişkin yasal düzenlemeler unutulmaksızın, alt yazı veya uyarı işaret vb. uygulamalarla şiddete maruz kalınması halinde yasal başvuru hakları konusunda bilgilendirme yapılmalıdır.
- ✓ Şiddet haberlerinde, şiddet mağduruna odaklanılması yerine, failin ön plana çıkartılması sağlanmalı, aksi duruma cezai müeyyide getirilmelidir.
- ✓ Emniyet Genel Müdürlüğü'ndeki bir birimin, dizileri izlemek suretiyle trafik kurallarına uyulmaması halinde dizi yapımcılarına uyarı göndermesi şeklindeki çalışması, Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nca da modellenmelidir. Medya, özellikle izlenme oranı yüksek diziler, kadına karşı şiddet ve ayrımcılık konusunda ayrı bir ekip tarafından izlenmek suretiyle, kadına karşı şiddet içeren sahneler, hem dizi yapımcıları ve reklam verenlerine, hem de Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)'na bildirilmelidir.
- ✓ Medya yoluyla şiddetin normalleştirilerek sıradanlaşması ve kanıksanması ile mücadele edilmelidir. Örneğin; gerçekleşen şiddet değil, yargılama sonunda şiddet faillerine ve cinsel saldırı faillerine verilen cezalar konusunda kamuoyu bilgilendirilmelidir.
- ✓ Şiddetle mücadele konusunda toplumsal farkındalık oluşturacak dizilere sponsor olunmalıdır. Olumlu örnekler ödüllendirilmelidir.
- ✓ Şiddet mağduru kadınların, yaşadıkları her şiddet olayının sonunda farklı kurum ve kuruluşlara gitmesi ve her defasında farklı kişilere yaşadıklarını anlatması yerine kişi odaklı çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Şiddetle mücadele konusunda, kadına yardım veren kolluk güçlerinin ilçeler arasında yetki paylaşımının olması nedeniyle, şiddete maruz kalan kadınlarının yetkili kolluk güçlerine aktarılması sorun oluşturmaktadır. İlçelerde, kolluk güçlerinin aile içi şiddet vakaları bakımından yetki hususunun düzenlenip, bu konuda esneklik sağlanmalı, bu suretle şiddet mağdurunun tekrar aynı olayları farklı kişilere anlatmak zorunda kalmasının önüne geçilmelidir.
- ✓ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, şiddet ile mücadelede kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, özel sektör ve diğer alanlarda koordinasyon görevinin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi önemlidir.

Bu bağlamda, öncelikle tüm Bakanlıkların şiddetle mücadele- konusunda etkin katılımlarının sağlanması, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile özel sektörde çalışanların bilgilendirilmesi, şiddet ile mücadelede herkese görev düştüğü bilincinin oluşturulması gerekmektedir.

- ✓ Aile Mahkemelerinin iş yükü dikkate alınarak, sadece şiddet vakalarını derinlemesine inceleyecek kadına yönelik şiddete ilişkin özel ihtisas mahkemeleri oluşturulmalı, bu “şiddet mahkemeleri”nde hakim, savcı, sosyal araştırmacı, psikolog, pedagoğ gibi uzman kadrolar atanmalıdır
- ✓ Tedbir talebi ile başvuru yapan yahut boşanma davası devam etmekte olan tarafların, psikolojik destek alması zorunlu hale getirilmeli ve devlet tarafından bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- ✓ Koruma organizasyonunda şiddet mağduruna ve şiddet failine birey odaklı esnek yaklaşım benimseyen, hassas ve yapıcı terapiler öngören, sosyal değişim gerçekleştirebilecek nitelikte psiko-sosyal danışmanlık hizmeti verilmesi önemlidir. Bu sebeple şiddet mağdurlarını koruma mekanizmasında yer alan kolluk görevlilerine ve özellikle hakimlere meslek içi eğitimleri yanı sıra şiddet mağdurlarına yaklaşımları konusunda eğitimler verilmelidir. Bunun yanında şiddetle mücadelede alanında uzman olan sosyal araştırmacılar, psikolog ve pedagoğların uzmanlığından faydalanılmalıdır.
- ✓ Uygulayıcılar tarafından, Kanunun içeriğindeki zenginlik esas alınmalı ve öncelikli olarak “şiddet mağdurunun korunması” amacıyla hareket edilmelidir.
- ✓ Kolluk kuvvetlerinde, “Kadına Yönelik Şiddet” olayları ile ilgili ayrı birimin kurulmalı ve kurulacak birime uzman personel yerleştirilmelidir.
- ✓ İstanbul Sözleşmesinin birçok hükmünün başlıca 6284 sayılı kanun ve iç hukuktaki sair düzenlemelerde karşılığı bulunmasına karşın, hayati öneme sahip olan kanunun uygulanması için yeterli bütçe tahsisi yapılmalıdır. Ayrıca ve yeterli şekilde bütçelendirilmelidir, bu devletin Anayasada yer alan Devletin Sosyal ve İktisadi Ödevinin de gereğidir.
- ✓ ALO 183 yardım hattı, sadece şiddet mağdurlarına değil, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın hizmet alanı olan tüm konularda bilgilendirme yapan bir hat olması ve iş yüklerinin fazla olması sebebiyle, özellikle çok acil durumlarda şiddet mağduru ihtiyaç duyduğunda yardım hattına ulaşamama riskinin bulunmaktadır ve bu risk hayati öneme sahiptir. Şiddet mağdurları için ayrı bir yardım hattı kurulmalıdır. Ve bu hat için Türkçe, Kürtçe, Arapça gibi dil seçenekleri getirilmelidir.
- ✓ Şiddetin önlenmesi için aile terapi uygulaması kuşkusuz önemlidir, şiddetin doğuran bazı sebeplerin bu yolla giderilmesi mümkündür. Uygulamada bu özel terapiler pahalı ve ulaşılması güçtür, devlet hastanelerinde yahut başkaca birimlerde buna uygun uzmanlık bulunmamaktadır. ŞÖNİM’ler şiddet mağduru ve failine rehabilitasyon hizmeti ile görevlendirildiğinden, aile terapi merkezine dönüşerek asıl fonksiyonundan uzaklaşma riski bulunmaktadır. Bu sebeple kamu kurumlarında (hastaneler, belediyeler vs.) aile terapisinden faydalanılacak birimler kurulmalıdır.
- ✓ Şiddet mağdurunun kimliğinin gizlenmesi kararının alındığı durumlarda, bu gizlilik ilkesinin ihlal edilmemesi için gerekli tüm imkanlar derhal sağlanmalıdır. Hiçbir riskin kabul edilmemesi, gizlilik ilkesinin kamu görevlilerinin ihmeline dayalı ihlaline göz yumulmaması gerekmektedir. Özellikle, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile işbirliği tesisi tamamlanıp, kullanılan sistemlerin ayrı olması ve gizliliğin bu sistemlere entegrasyonunun ayrı bir işlem olması sebebiyle ortaya çıkan risk ortadan kaldırılmalıdır.
- ✓ Şiddet mağdurlarına yönelik psiko-sosyal destek, sağlık yönlendirmeleri, hukuk danışmanlığı, eğitim öğretime devam etme, iş ve meslek edindirmeye yönelik çalışmaların halen düzenleme aşamasında olması ve uygulamaya tam olarak geçilmemiş olması sebebiyle, şiddetle mücadelede kanunun bir çok uygulaması eksik kalmaktadır.

Bu sorunların çözümünde ilgili bakanlıklar ile işbirliği kaçınılmaz olup, işbirliğinin sadece iyi niyet dileklerini içeren ve hiçbir yaptırımı olmayan “Eylem Planları” şeklinde olmaması, bağlayıcı ve denetlenebilir olması zorunludur.

- ✓ Sözleşme ile yüklenen risk analizi sadece mağdurun hayati tehlikesi yönünden yapılmaktadır. Oysa ki, bununla beraber risk analizi daha kapsayıcı bir uygulama olup, ölüm riski ile beraber durumun ciddiyetine ve şiddetin tekrarlanma ihtimalini de içerir. Risk analizinin somut kriterleri belirlenerek, muhtemel şiddetin önlenmesinde araç olarak kullanılmalıdır.
- ✓ Şiddet toplumda iletişim dili haline gelmektedir. Yaygınlaşan bu durumu oluşturan sebeplerin tespiti için daha fazla toplumsal araştırma yapılmalıdır. Şiddet sonuçtur; bu yüzden şiddeti doğuran sebepler psiko-sosyal, kültürel ve demografik yapılar incelenerek ve detaylı analizler yapılarak araştırılmalıdır. Sebeplerin tespit edilmesi ve bu sebeplerin ortadan kaldırılması suretiyle şiddetle mücadele edilmelidir.
- ✓ Kamu kurum ve kuruluşlarında yahut sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirdiği eğitimler, projeler şiddeti ortadan kaldırmakta yetersiz kalmaktadır. Yapılan çalışmaların verimliliğini arttırmak üzere inovasyon içeren yöntemlere başvurularak, eğitimlerin şiddeti uygulayan-şiddet uygulama ihtimali olan faillere yönelik olması elzemdir.

C. ŞİDDET ÖNLEME MERKEZLERİ (ŞÖNİM) HAKKINDA TESPİT ve ÖNERİLERİMİZ

- ✓ ŞÖNİM’lerin kurulmasıyla hedeflenen şiddet mağdurları için “tek kapı sistemi” derhal hayata geçirilmelidir. ŞÖNİM uygulamasında şiddet mağdurunun adli işlemler için önce ve zorunlu olarak karakola yönlendirilmeleri, ulaşım vasıtası yönünden sıkıntı yaşamaları şiddete maruz kalanların mağduriyeti arttırmakta, yeterli bilgi ve psikolojik desteğe ulaşamamaları sonucunu doğurmaktadır. Yasal bir değişikliğe gerek kalmadan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının imzalayacağı bir protokolle bu sorun çözüme kavuşturulmalıdır.
- ✓ 7/24 saat çalışma usulünün tam olarak işlerlik kazandırılabilmesi için “görevlinin bulunduğu nöbet sisteminden” ziyade, alanında uzman tüm personelin mevcut olduğu bir sistemin benimsenmesi mağdur kadının taleplerini karşılar nitelikte olacaktır.
- ✓ Çalışma kolaylığı ve mağdur kadınların kendilerini daha iyi ifade edebilmesi açısından merkezde özellikle psikolog ve pedagog gibi uzman personelin, alanında uzman “kadın” personellerden seçilmesine özen gösterilmelidir.
- ✓ 6284 sayılı Kanun Madde 15/1-a ‘ya göre, oluşturulan arşiv ve verilerin, gerektiğinde kişilik haklarına aykırılık teşkil etmeyecek şekilde ilgili kurum ve kuruluşların paylaşımına sunulması önem arz etmektedir.
- ✓ 6284 sayılı Kanun Madde 15/1-c bendi uyarınca, yapılacak olan başvurularda Bürokratik işlem ve engeller olmamalı, taleple süreç başlamalı ve tüm hizmetler aynı çatı altından koordine edilerek kurumlar arası işbirliği benimsenmelidir.
- ✓ 6284 sayılı Kanun Madde 15/1-e uyarınca, Sivil Toplum Kuruluşları ile ortak projeler yürütülerek çözüm ortaklığı sistemi benimsenmelidir.
- ✓ 6284 sayılı Kanun Madde 15/2-a uyarınca, merkezin rehberlik etmesi ve meslek edinme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde, ilgili kurum ve kuruluşlar ile protokol düzenlenmesi, bu protokollerde mağdur kadının istihdamda öncelikli olmasının sağlanması gerekmektedir.

- ✓ 6284 sayılı Kanun Madde 15/2-c uyarınca, tedbir kararlarının neticelerini izleme konusunda elde edilen verilerin, gerektiğinde kişilik haklarına aykırılık teşkil etmeyecek şekilde ilgili kurum ve kuruluşların paylaşımına sunulmalıdır.
- ✓ 6284 Sayılı Kanun Madde 15/2-d ve e 'ye göre, hazırlanacak olan sosyal inceleme raporlarının, şiddet konusunda uzman psikolog ve sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanması gerekmektedir.
- ✓ 6284 sayılı Kanun Madde 15/1-ç maddesi uyarınca, hazırlanacak programlar arasında, Şiddetin önlenmesi ile ilgili, tespit amaçlı ev ziyaretleri, anket çalışmaları, eğitim çalışmaları, evlere mektup, broşür gönderimi gibi çalışmalar organize edilmelidir.
- ✓ 6284 sayılı Kanun Madde 22 ve Geçici Madde 1 uyarınca, işbirliği içinde bulunulacak olan bakanlıklar ile koordineli çalışmanın sağlanması için, mağdur kadınların ilk müracaat birimleri olarak başvurduğu Milli Eğitim Müdürlükleri, Mülki Amirlikler, Emniyet, Karakol, Hastane ve diğer sağlık birimlerinde, Muhtarlık, Adliye gibi kurumlarda şiddet önleme ve izleme merkezleri gibi faaliyet gösterecek yardımcı alt birimler kurulmalıdır.
- ✓ ŞÖNİM'ler, İstanbul sözleşmesi gereğince önemli bir görev ifa etmektedir. Ancak, ŞÖNİM'lerin lokasyonları kadınların rahatlıkla ulaşabilecekleri bir şekilde düzenlenmemiştir. Bu merkezlere ulaşamayan kadınlara bilgi ve destek verilmesi mümkün olamamaktadır. Özellikle İstanbul ve Ankara merkezlerinin lokasyonları değişmelidir. ŞÖNİM'ler, kadınların rahatlıkla ulaşabilecekleri ve verim alınabilecek yerlerde kurulmalıdır.
- ✓ ŞÖNİM'lerin pilot uygulaması acilen tamamlanarak her ilde yaygınlaştırılmalıdır. Her ne kadar geçici bir çözüm olarak görülse de, konukevi ve ilk kabul birimi gibi merkezlerin sayıları arttırılmalıdır.
- ✓ ŞÖNİM'lerde yeterli sayıda uzmanın çalışması sağlanmalıdır. ŞÖNİM'lerde psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve pedagoğ olmalıdır, çalışanlarına gerekli ve sürekli eğitim verilmelidir.
- ✓ ŞÖNİM'lerin görev alanında olan ve ŞÖNİM'in iş yükünü arttıran, ayrıca fail ve mağdurun aynı binada olması ile sonuçlanan "şiddet failinin rehabilitasyonu" görevi farklı kurumlara verilmelidir.
- ✓ ŞÖNİM'lerin görevinin, işleyişi hızlandırmak olduğu unutulmadan, şiddete maruz kalanların, örneğin; sığınma evine gidip, oradan ŞÖNİM'e getirilip, oradan tekrar sığınma evine gönderilmesi gibi tekrar tekrar dolaştırılması engellenmelidir.
- ✓ ŞÖNİM'lerde çalışan personelin, mutlaka mesleki bilgi ve yeterliğe sahip, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet alanında çalışmalar yapmış ve eğitimlere katılmış, olayın psikolojik boyutunu anlamak için çaba sarf eden kişiler olmasına özen gösterilmelidir. ŞÖNİM personelinin uzman kişilerden oluşması ve personel sayısının arttırılması sağlanmalıdır. Uzman personel, başvurulara mağdur odaklı yaklaşarak her bir vakiyaya uygun çözümler üretmelidir.
- ✓ ŞÖNİM personelinin de gelen her bir vakiya ile yakından ilgilenmeleri sebebiyle psikolojik olarak desteğe ihtiyaçları olduğu unutulmamalı ve belirli aralıklarla personele hem mesleki, hem de psikolojik anlamda destek sunulmalıdır.
- ✓ ŞÖNİM'lerde verilecek psiko-sosyal destek hizmeti standartları belirlenmelidir.
- ✓ Cinsel şiddet mağdurları için ayrı bir kurum olarak tecavüz/cinsel şiddet kriz merkezleri kurulmalıdır.
- ✓ ŞÖNİM mekanlarının engelli erişilebilirliği, yaşlı, hamile, yeni bebekli, mülteci/geçici koruma altında olanlar, okur-yazar olmayan, Türkçe konuşamayan, çatışma ortamından gelen kadınlar gibi, özel ihtiyaç sahibi ve şiddete açık hassas grup kadınlara hizmet üretecek biçimde düzenlenmesi gereklidir.

IV. EK-1: İSTANBUL SÖZLEŞMESİ İLE 6284 SAYILI KANUN VE İLGİLİ SAİR MEVZUAT KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

İstanbul Sözleşmesi	6284 sayılı Kanun	İlgili Sair Mevzuat
Madde 1- Sözleşmenin amacı	Md. 1/1 "Amaç, Kapsam ve Temel İlkeler"	Anayasa 10 md. "Kanun Önünde Eşitlik" Anayasa 17 md. "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" Anayasa Md. 90/son "Milletlerarası Andlaşmaları uygun bulma"
Madde 2- Sözleşmenin kapsamı	Md. 1/1 "Amaç, Kapsam ve Temel İlkeler"	
Madde 3- tanımlar	2 md. "tanımlar"	
4 md. "Temel haklar eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması"	Md. 1/2 "Amaç, Kapsam ve Temel İlkeler"	
5 md. "Devletin yükümlülükleri ve titizlikle yapması gereken inceleme ve araştırmalar"		Anayasa 90 md. "Milletlerarası Andlaşmaları uygun bulma" 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 122 md. "Ayrımcılık"
6 md. "Toplumsal cinsiyet konusunda hassasiyet gerektiren politikalar"		
7 md. "Kapsamlı ve eşgüdümlü politikalar"	Md. 16/2, 4 "Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim"	
8 md. "mali kaynaklar"		Anayasa 65 md. "Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları"
9 md. "Sivil Toplum Kuruluşları ve sivil toplum"	Md. 16/2 "Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim"	
10 md. "Koordinasyon birimi"	16 md. "Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim"	
11 md. "Veri toplama ve araştırma"	Md. 15/1/a "Destek Hizmetleri"	

12 md. "Genel yükümlülükler"	15 md. "Destek Hizmetleri"	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Md. 82/1/k "nitelikli haller"
13 md. "Farkındalığı artırma"	15 md. "Destek Hizmetleri"	
14 md. "Eğitim"	Md. 16/3 "Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim" Md. 16/6 "Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim"	
15 md. "Uzmanların Eğitimi"	11 md. "Kolluk görevleri" Md. 16/5 "Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim"	
16 md. "Önleyici Müdahale ve Tedavi Programları"	Md. 5/1 "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" Md. 15/3 "Destek Hizmetleri"	
17 md. "Özel sektör ve medyanın katılımı"	Md. 16/3 "Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim"	6112 s. RTÜK kanunu 8 md. "Yayın hizmeti ilkeleri" Md. 9/b, d "Genel esaslar" 32 md. "İdari yaptırımlar"
18 md. "Genel yükümlülükler"	15 md. "Destek Hizmetleri"	
19 md. "Bilgi"		
20 md. "Genel Destek Hizmetleri"	5 md. "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" 15 md. "Destek Hizmetleri" 17 md. "Geçici maddi yardım yapılması" 18 md. "Nafaka" 19 md. "Sağlık Giderleri" 20 md. "Harçlardan ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma"	

21 md. "Bireysel ve toplu şikayetlerde destek"	3 md. "Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 4 md. "Hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 5 md. "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" 6 md. "Suçlara İlişkin Saklı Tutulan Hükümler" 8 md. "Tedbir kararının verilmesi, tebliği, gizlilik" 9 md. "İtiraz" 10 md. "Tedbir kararının bildirilmesi ve uygulanması" 12 md. "Teknik yöntemlerle takip" 13 md. "Tedbir kararlarına aykırılık"	
22 md. "Uzman desteği hizmetleri"	14 md. "Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması" 15 md. "Destek Hizmetleri"	
23 md. "Sığınma evleri"		5393 sayılı Belediyeler Kanunu md. 14/a "Belediyenin Görev, yetki ve sorumlulukları" 28519 sayılı Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki yönetmelik 4 md.
24 md. "Telefon yardım hatları"	15 md. /1/d "Destek Hizmetleri"	
25 md. "Cinsel şiddet mağdurlarına destek"	14 md. "Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması"	

26 md. "çocuk tanıkların korunması ve bunlara destek sağlanması"	Md. 5/1/ç "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" 5 md. /3 "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları"	5395 s. Çocuk Koruma Kanunu
27 md. "bildirim"	7 md. "İhbar"	
28 md. "Profesyoneller Tarafından Bildirim"		
29 md. "Hukuk davaları ve başvuru yolları"	4 md. "Hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 5 md. "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" 6 md. "Suçlara İlişkin Saklı Tutulan Hükümler" 8 md. "Tedbir kararının verilmesi, tebliği, gizlilik" 9 md. "İtiraz" 10 md. "Tedbir kararının bildirilmesi ve uygulanması" 12 md. "Teknik yöntemlerle takip" 13 md. "Tedbir kararlarına aykırılık" 20 md. "Harçlardan ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma"	
30 md. "Tazminat"		
31 md. "Velayet, ziyaret hakları ve güvenlik"	Md. 5/1, ç "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları"	5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu md. 169, 195, 197/son, 366/2
32 md. "Zorla evliliklerin hukuki sonuçları"		4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 145 vd.
33 md. "Psikolojik Şiddet"	TCK 96 md. "Eziyet", 94 md. "İşkence", 95 md. "Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış İşkence"	
34 md. "Israrlı Takip"	1 md. "Amaç, Kapsam ve Temel İlkeler"	6284 sayılı kanun yönetmeliğinin md. 3 /ş

35 md. "Fiziksel Şiddet"		5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 81 md. "kasten öldürme" 86 md. "kasten yaralama"
36 md. "Tecavüz dahil olmak üzere cinsel şiddet"		5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 102 md "Cinsel Saldırı" 103 md. "Çocukların Cinsel İstismarı" 104 md. "Reşit Olmayanla Cinsel İlişki" 105 md. "Cinsel Taciz"
37 md. "Zorla evlendirme"		
38 md. "Kadın Sünneti"		
39 md. "Zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma"		2827 s. Nüfus Planlaması Hakkında Kanun 5 md. ve 6 md. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 10 md. "Görev Suçları" 99 md. "Çocuk düşürtme" 101 md. "Kısırlaştırma"
40 md. "Cinsel taciz"		5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 102 md. "Cinsel Saldırı", 103 md. "Çocukların Cinsel İstismarı" 104 md. "Reşit Olmayanla Cinsel İlişki" 105 md. "Cinsel Taciz"
41 md. "yardım veya yataklık etme ve girişim"		5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 37 md. "Faillik" 38 md. "Azmettirme" 39 md. "Yardım etme" 40 md. "Bağlılık kuralı"
42 md. "Sözde namus" adına işlenen suçlar dahil olmak üzere, kabul edilemez gerekçeler"		
43 md. "Cezai suçların tatbiki"		

44 md. "Yargı yetkisi"		5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 7 md. "Zaman bakımından uygulama" 8 md. "Yer bakımından uygulama" 9 md. "Yabancı ülkede hüküm verilmesi" 11 md."Vatandaş tarafından işlenen suç" 12 md. "Yabancı tarafından işlenen suç" 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu 14 md. "Yabancı ülkede işlenen suçlarda yetki" MÖHUK 27 md. "Milletlerarası yetki" ve diğer ilgili maddeler.
------------------------	--	--

<p>45 md. "Yaptırımlar ve tedbirler"</p>	<p>3 md. "Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 4 md. "Hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 5 md. "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" 6 md. "Suçlara İlişkin Saklı Tutulan Hükümler" 8 md. "Tebdir kararının verilmesi, tebliği, gizlilik" 9 md. "İtiraz" 10 md. "Tebdir kararının bildirilmesi ve uygulanması" 12 md. "Teknik yöntemlerle takip" 13 md. "Tebdir kararlarına aykırılık" 17 md. "Geçici maddi yardım yapılması" 18 md. "Nafaka" 19 md. "Sağlık Giderleri" 20 md. "Harçlardan ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma"</p>	<p>TCK 5 md. "Özel kanunlarla ilişki"</p>
<p>46 md. "Ağırlaştırıcı sebepler"</p>		
<p>47 md. "Diğer tarafça verilen hükümler"</p>		<p>5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 18 md. "Geri verme" 19 md. "Yabancı kanunun göz önünde bulundurulması" 59 md."Sınır dışı edilme" Mütakabiliyet Antlaşmaları</p>

48 md. "Zorunlu Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Usulleri veya hükümlerinin yasaklanması"		6325 sayılı Arabuluculuk Kanunu md. 1/2 6284 sayılı kanun uygulama yönetmeliği md. 35 /3
49 md. "Genel yükümlülükler "		
50 md. "Acil müdahale, önleme ve koruma"	3 md. "Mülki Amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 5 md. "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları"	
51 md. "Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi"	Md. 4/ç "Hakim tarafından verilecek Koruyucu Tedbir Kararları" Md. 5/ğ "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları"	
52 md. "Acil engelleme emirleri"	Md. 5/1/b "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları"	

53 md. "Kısıtlama ve koruma emirleri"	3 md. "Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 4 md. "Hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 5 md. "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" 6 md. "Suçlara İlişkin Saklı Tutulan Hükümler" 8 md. "Tedbir kararının verilmesi, tebliği, gizlilik" 9 md. "İtiraz" 10. md. "Tedbir kararının bildirilmesi ve uygulanması" 12 md. "Teknik yöntemlerle takip" 13 md. "Tedbir kararlarına aykırılık" 17 md. "Geçici maddi yardım yapılması" 18 md. "Nafaka" 19 md. "Sağlık Giderleri"	
54 md. "Soruşturma ve kanıtlar"		Anayasa md. 20/3 "Özel hayatın gizliliği" 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 135 md. "Kişisel verilerin kaydedilmesi"
55 md. "Tek taraflı ve resen yargılama"		

56 md. "Koruma tedbirleri"	3 md. "Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 4 md. "Hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" 5 md. "Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları" 6 md. "Suçlara İlişkin Saklı Tutulan Hükümler" 8 md. "Tedbir kararının verilmesi, tebliği, gizlilik" 9 md. "İtiraz" 10 md. "Tedbir kararının bildirilmesi ve uygulanması" 12 md. "Teknik yöntemlerle takip" 13 md. "Tedbir kararlarına aykırılık" 17 md. "Geçici maddi yardım yapılması" 18 md. "Nafaka" 19 md. "Sağlık Giderleri"	
57 md. "Adli yardım"		Hukuk Muhakemeleri Kanunu Ceza Muhakemeleri Kanunu Avukatlık Kanunu
58 md. "Zamanaşımı kuralı"		
59 md. "İkametgah durumu" (Göç ve sığınma)		6284 sayılı kanun uygulama yönetmeliği md. 3/n 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 34 md. "Aile ikamet izni"
60 md. "Toplumsal cinsiyete dayalı sığınmacı başvuruları"		6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Md. 3/1 "Tanımlar" 67 md. "Özel ihtiyaç sahipleri" 75 md. "Mülakat"

61 md. "Geri göndermeme"		
62 md. "Genel prensipler (uluslararası işbirliği)"		
63 md. "Risk altındaki kişilere yönelik tedbirler"		
64 md. "Bilgi"		
65 md. "Verilerin Korunması"		Anayasa md. 20 /3 "Özel hayatın gizliliği" 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 135 md. "Kişisel verilerin kaydedilmesi" 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 138 md. "Verileri yok etmeme"

KADEM

KADIN ve DEMOKRASİ DERNEĞİ

T. +90 [212] 631 46 49 F. +90 [212] 532 77 64 E. info@kadem.org.tr
Karagömrük Mah. Muhtar Muhittin Sok. Sulukule Toki Evleri No: 8/1
Fatih İSTANBUL PK: 34400

kadem.org.tr

KademOrgTr